

DE BRONTËS

Leven en werk van de familie Brontë

Matin van Veldhuizen

De Brontës © Matin van Veldhuizen

Met:

Charlotte Brontë
Emily Brontë
Anne Brontë
Patrick
Branwell Brontë

Geschreven in opdracht van Toneelgroep DORST

Op verzoek van toneelgroep Dorst zijn sommige verhalen in het stuk integraal
gebleven, zodat tijdens de repetities gekozen kan worden teksten in te korten.
Uiteraard in overleg met de schrijver.

De gedichten kunnen naar voorkeur opgenomen worden in de voorstelling en zijn
vertaald t.b.v. de acteurs.

Met dank aan Simone Ettekoven

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Charlotte

Ik ga toch niet dood

Help me

Als je iets kunt doen

Help me dan

Mijn nachten zijn onbeschrijflijk

Misselijkheid, zonder onderbreking misselijk

Ik kokhals, ik braak..... iets, wat?

Maar vermengd met bloed

Ik wil niet spreken over mijn lijden

Het is nutteloos

Zo moe, zo uitgeput

Het nieuwe leven in mij woekert, vecht, voert strijd

Met wie, voor wat?

Honger, dorst, ik smacht

Maar mijn uitgemergelde skelet stoot alles af, alles

Mijn man, mijn Arthur.

Zo teder, zo treurig, zo goed

Mijn hart heeft hij, weet hij

Mijn beste aardse steun

Mijn lieveling, mijn man

Ik ga toch niet dood?

Hij zal ons toch niet scheiden

We zijn zo gelukkig geweest.

Patrick

Mijn dochter, Charlotte, zwanger, achtendertig jaar oud, net negen maanden getrouwd met Arthur Bell Nicholls, mijn hulppredikant.

Ik was tegen dit huwelijk, weigerde te komen op hun trouwdag. Wilde haar niet weggeven aan deze sukkel. Ik vond haar te goed voor hem.

Op haar sterfbed verandert ze haar testament en laat alles wat ze heeft aan hem na.

Hij zal bij me blijven tot het de Heer behaagt ook mij tot zich te roepen.

Mijn vrouw, haar zuster en mijn zes prachtige kinderen zijn mij allen voorgegaan.

Charlotte

Op de dag dat ik mijn man benoem als enige erfgenaam, weet ik dat hij mijn vader niet in de steek zal laten. Op diezelfde dag sterft Tabby, onze huishoudster, die ons meer dan dertig jaar door dik en dun heeft verzorgd.

Op mijn sterfbed zie ik hoe mijn lieve echtgenoot en mijn vader Tabby Ackroyd in de aarde laten zakken, waar ik enkele dagen later zelf begraven zal worden.

Emily

Ik bleef daar dralen onder de goedaardige hemel en keek hoe de nachtvlinders rond fladderden tussen de heide en de grasklokjes, luisterde naar het zuchten van de zachte wind door het gras en vroeg mij af hoe iemand zich ooit kon verbeelden dat die slapers onrustig zouden sluimeren in die vredige aarde.

No coward soul is mine
No trembler in the world's storm-troubled sphere
I see Heaven's glory shine
And Faith shines equal arming me from fear

Anne

Mijn ziel is niet laf
Niet bevreesd voor 's werelds stormen
Hemelse glorie, niet veraf
Zal met mijn Geloof een panster vormen

Emily

Oh God within my breast
Almighty ever present Deity
Life, that in my hast rest
As I Undying Life, have power in thee

Anne

O God, gezeteld in mijn hart
Almachtige, die mij niet verlaat
Mij leven geeft in smart
En ik Onsterfelijk Leven, kracht in u verlaat

Emily

There is not room for Death
Nor atom that his might could render void
Since thou art Being and Breath
And what thou art may never be destroyed.

Anne

Er is geen plaats voor Dood
Geen atoom kan zijn macht zinloos maken
Want u bent het Wezen en het brood
En wat u bent kan men nooit laken.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

*Muziek: Wuthering Heights van Kate Bush.
Charlotte, Emily en Anne dansen hierop in kostuum met maskers/
gaat over in de maskerscène*

Patrick

Toen mijn kinderen heel jong waren, voor zover ik me kan herinneren was de oudste tien en de jongste ongeveer vier, vermoedde ik dat ze meer wisten dan ik nog had ontdekt, en omdat ik meende dat ik mijn doel zou bereiken en ze minder verlegen zouden spreken als ze onder een soort dekmantel waren, en omdat ik toevallig maskers in huis had, zei ik hun allen op te staan en vrijuit te spreken achter het masker. Ik begon met de jongste:

Anne, wat zou jij het liefst willen?

Anne

Leeftijd en ervaring.

Patrick

En hoe wil je het liefst de tijd doorbrengen?

Anne

Die tijd wil ik besteden aan de voorbereiding op een gelukkige eeuwigheid.

Patrick

Hoe oud was jullie lieve moeder toen de hemel haar eeuwige thuis werd?

Emily

Achtendertig jaar oud.

Patrick

En wat waren haar laatste woorden?

Anne

O God, mijn arme kinderen

Patrick

Zijn jullie arme kinderen?

Charlotte

Echt rijk zijn we niet geloof ik. We missen onze moeder. Maar we hebben wel bedienden en onze tante staat vader bij in onze opvoeding.

Omdat tante de zuster is van moeder kunnen ze niet trouwen.

Emily

Ze noemen haar een blauwkous, maar haar kousen zijn niet blauw.

Ze leest een methodistisch tijdschrift vol wonderen en verschijningen en buitenaardse waarnemingen. En ze draagt een rare muts.

Gelukkig maar dat ze niet mogen trouwen.

Patrick

Wat is de beste opvoeding voor een meisje Charlotte?

Charlotte

De beste opvoeding voor een meisje is van haar een vrouw te maken die het best haar huis kan bestieren.

Patrick

Charlotte, wat is het beste boek ter wereld?

Charlotte

Het heilige boek: de bijbel.

Patrick

En wat is het op één na beste boek?

Charlotte

Ter wereld? Dat is het boek der natuur.

Patrick

Emily, wat moet ik doen als je broer Branwell stout is?

Emily

Praat met hem.

En als hij niet wil luisteren, slaan totdat hij wel luistert.

Patrick

Wie van jullie heeft in de kersenboom gezeten en de tak voor het raam van mijn studeerkamer afgebroken?

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Stilte

Patrick
Emily, jij?

Emily
Ik niet.

Patrick
Charlotte, wie was het?

Charlotte
Ik was het niet.

Patrick
Anne, was jij het?

Anne
Ik was het niet.

Patrick
Wie is het dan wel?

Anne
Het is de ontsnapte prins.

Patrick
Aha, dan zal ik op zoek gaan naar die ontsnapte prins.

Emily
Die prins is onvindbaar.

Charlotte
Die prins is onzichtbaar.

Anne
Ja onzichtbaar, want hij zit onder uw beddensprei.

Branwell
Ik ben het hoofdman Genicus Brannii.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Anne

Met zijn grote zwarte knuppel, waarmee hij er meedogenloos op los slaat.

Emily

En ik heb de sleutel van de cellen van de kerker, waar de kinderen meedogenloos gemarteld worden.

Branwell

Ik ken een paar wezens die zich verwant aan mij noemen in de gedaante van drie meisjes. Ze hebben de eer mij te bezitten als broer, maar ik ontken dat zij mijn zusters zijn.

Charlotte

Hoe heten jouw zusters?

Branwell

Ach, het zijn zielige, dwaze meisjes. Niet de moeite waard om over te praten. Charlotte is een klein propje met een hoofd dat niet hoger komt dan mijn elleboog. Emily is mager en schraal, met een gezichtje niet groter dan een dubbeltje. En Anne is niets, helemaal niets.

Anne

Wat, is zij een halve gare?

Branwell

Het scheelt niet veel.

Je hoeft het verschil van lichaam maar in beschouwing te nemen tussen man en vrouw en dan weet je onmiddellijk het verschil in intellect.

De meisjes storten zich op Branwell en nemen hem in een soort houdgreep

Branwell

Genade, ik smeed u genade.

Landgenoten, strijders. Ik ben trots op jullie onwrikbare geest, jullie onblusbare moed.

Wij geloven in de drie gidsen: aarde, trots en geloof.

Wij laten ons werk inspireren door Blackwood's Magazine.

Charlotte

Het verstandigste tijdschrift ter wereld.

Een prettig mengsel van satire en commentaar op literatuur en politiek.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Branwell

De krant met een geweten. De krant voor de Tories.

Emily

Ook laten wij ons inspireren door Sir Walter Scott, Lord Byron en ...

Anne

Sprookjes van Duizend en Een Nacht.

Ze schrijven en/of lezen (met een vergrootglas) in boekjes van 13 bij 13, gemaakt van behang of suikerzakjes

Charlotte

De Duke of Wellington, mijn held.....

Anne

Woont in een wit marmeren paleis, omringd door olijfbomen, palmen, amandelbomen, wijnranken, jasmijn, lelies en rozen, drie dagreizen in de Sahara.

Emily

Tronen van puur, massief goud in een enorme zaal met diamanten zuilen en vloeren die glinsteren van de amethyst, jaspis en saffieren, waarboven een wolkvormig baldakijn bezet met robijnen, waaruit een rood licht stroomt over de hoofden van de djinns met een brandende gloed, die alles in vuur en vlam zet.

Charlotte

Omdat Emily en ik in één bed slapen, schrijven we 's nachts bedplays.
Onze toneelstukken zijn heel erg leuk en zwaar geheim.
Anne en Branwell mogen het niet weten.

Anne

Onze grote toneelstukken, die niet geheim zijn, heten:
De Twaalf

Dappere, Engelse soldaten bevechten de Hollanders en slachten ze helemaal af, vervolgens komen ze aan bij het koninkrijk Ashantee bij de Afrikaanse kust en worden ze gegrepen door een rood monster: Brannii.

Jonge Mannen of onze Vrienden

De Eilanders

De Vondeling en de Groene Dwerg

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Emily

De Groene Dwerg:

Een novelette, enigszins beïnvloed door de geschriften van Sir Walter Scott.

Een novelette is een onwaarschijnlijk melodramatisch toneelstuk, dat zich afspeelt op exotische plekken.

Een novelette is niet psychologisch juist, maar onlogisch en geen serieuze ontdekkingsreis door de menselijke psyche.

Schilderminnaar/Anne

Kolonel Percy heeft je eerder bezocht neem ik aan.

Lady Emily/Emily

Ja, zeker, hij bezocht mij veel eerder, kolonel Percy.

En hij deed mij een voorstel of drie.

Maar ik heb ze alledrie afgewezen, één voor één.

Want in mijn hart, droeg ik de grote afwezige; jou.

Toen wendde hij zich tot mijn oom, die zich tot mijn grote verdriet gedroeg zoals alle voogden zich gedragen; hij droeg mij op de kolonel onmiddellijk als mijn gekozen echtgenoot te aanvaarden.

Ik sputterde tegen, mijn oom stond erop, de kolonel smeekte. Eventueel zou ik gedwongen worden. Dat maakte mij alleen maar nog sterker in mijn weigering.

De kapelaan werd erbij gehaald. Toen barstte ik in snikken uit.

De kolonel zei, dat in plaats van te huilen, ik me vereerd moest voelen uitverkorene te zijn van iemand, waar alle lady's in Verdopolis, stinkend jaloers op zouden zijn.

Die opmerking raakte bij mij precies de juiste zenuw en maakte mij zo driftig.

Ik stond op, want ik had de hele tijd op mijn knieën zitten smeken, en zei dat hij het subject was van mijn grondige weerzin en haat en dat hij niet hoefde te rekenen, zelfs niet te hopen op enige interesse van een hart dat volledig toebehoorde aan een ander. Toen hij dit hoorde, vertrok zijn gezicht van afschuw en woede. Mijn oom vroeg wie de begunstigde gegadigde dan wel was.

Ik antwoordde meteen dat hij niet van adel was of een ridder, maar een jong, begenadigd, begaafd kunstenaar.

Ze kregen bijna een rolberoerte van verbazing. En stonden daar met open mond en ogen als schoteltjes zo rond. Het was volslagen belachelijk en ondanks mijn grote angst, barstte ik zelf in lachen uit. Dat maakte alles alleen nog maar erger.

De kolonel bezwoer me dat hij me zou trouwen, of anders moest ik sterven.

En mijn oom voegde daar aan toe dat niemand, van koning tot bedelman en van graaf tot kunstenaar mijn echtgenoot zou worden, behalve kolonel Percy.

Ik glimlachte maar zei niets. Toen werd ik verbannen naar mijn kamer en opgesloten. De deur werd dichtgespijkerd, zodat ik niet weg kon lopen.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Deze maatregelen tastten in hoge mate mijn gezondheid aan. Ik werd bleek en mager. Mijn oom, die van mij houdt, dat weet ik, ondanks zijn stijfkoppigheid, nam die veranderingen waar en beval mijn vrijlating, op voorwaarde dat ik zou toestaan in gezelschap van de kolonel mijn portret te laten schilderen.

Onderweg naar hier, vertelde kolonel Percy mij dat hij wist wie mijn minnaar was en dat hij niet zou rusten voor hij zijn ondergang had bewerkstelligd.

Dat beangstigde me, maar ik troostte me met de gedachte dat het slechts een dreigement was. Waarom anders zou hij me toestaan voor jou te poseren?

En waarom zou hij ons nu hier samen hebben achter gelaten?

Schilderminnaar/Anne

Emily, je hebt eerlijk en naar waarheid opgetreden. Je hebt je trouw betoond aan een arme, eenzaam kunstenaar, zoals je dacht en je hebt een man afgewezen, wiens afkomst, verwachtingen en bekwaamheid, hoge bewondering hebben afgedwongen bij elke andere vrouw van jouw kunne.

Nu weet ik zonder ook maar een spoortje van twijfel, met de grootste zekerheid dat je van me houdt, om mij, mijzelf, om wie ik ben, en dat niets uit eigenbelang voortkomt, maar puur is.

Daarom ben ik je verschuldigd mijn ware zelf bekend te maken.

Ik ben niet wat ik lijk; een onderdanige gelukzoeker, een laaggeboren zoon, een zwoeger.

Nee, ik ben de graaf van St. Claire, leider van de Wilde Kinderen van de Mist, afstammeling van nobele voorouders. Een alliantie met mij, zal jou niet tot de bedelstaf brengen, maar puur bloed zal verenigd worden, landen samengevoegd, en harten samengesmolten, die slechts door de dood kunnen worden gescheiden. Ga met mij mee Emily. Bevrijd je van de ketenen, die je beteugelen.

Maak je los van de opdringerige schurk. Ik zal je meevoeren naar mijn kasteel en jij zult met ingang van onmiddellijk gravin zijn van St. Claire en lady van de zeventuizend moedigste strijders die zich ooit hebben verenigd. Mijn kasteel in Elinbos is groter dan dat van je oom, en mijn moedige onderdanen zullen hun schone, zachtmoedige meesteres de aanbidding betonen die een heilige waard is.

Verteller

Toen de schilderminnaar Leslie, of moeten we hem nu Ronald Lord Sinclair noemen, zijn ware identiteit en positie onthulde, steeg zijn trotse bloed naar zijn voorhoofd, flonkerden zijn ogen als één van zijn wilde bedelaars, en zijn koninklijke tred en afkomst werden zonneklaar, toen hij langzaam door de studio schreed: de afstammeling van honderd graven.

Lady Emily, geraakt door zijn nobele voorkomen, werd ter plekke nog mooier in zijn nabijheid, stak haar hand naar hem uit en zei:

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Emily

Accepteer de eed van mijn onschendbare trouw.
Al zal de hele wereld tegen mij samenspannen,
nooit zal ik meer houden van een ander.
Trouw tot in de dood zal mijn motto zijn.

Graaf/schilderminnaar

Dus je gaat met mij mee?

Emily

Ja, ik ga mee
Hoe laat zullen we vertrekken?

Graaf

Om middernacht.

Emily

Ik zal klaar staan, klokslag twaalf uur.

Verteller

Na een uitvoerige, stevige, intieme omhelzing vertrekt de graaf
en komt de oom binnen.

Oom

Zo Emily, hoe gaat het vanavond mijn schat?
Je moet wel een saaie dag hebben gehad, hier, zo alleen.

Emily

O nee oom. Ik heb totaal geen behoefte aan gezelschap.
Mijn boeken, mijn muziek, mijn naai- en tekenwerk geven me meer dan
voldoende afleiding.

Oom

Mooi zo, maar klopt het misschien dat je niet de hele dag alleen hebt
doorgebracht?
Was kolonel Percy ook van de partij?

Emily

Nee, hoezo lieve oom?

Oom

Omdat ik een prachtig wit paard zag staan in de oprijlaan.
Van wie was dat paard dan wel?

Emily

Ik heb werkelijk geen flauw idee.
Niet in het minst.

Oom

Laten we er niet omheen draaien lieverd.
De kolonel is een prachtkerel.
Een beetje wild misschien.
Maar als jullie eenmaal getrouwd zijn, zal dat snel veranderen.

Verteller

Hij gooit een dure diamanten ketting in haar schoot.

Oom

Hier voor jou, Een kleine troost, voor wat nu achter ons ligt.
Ik zie je niet graag zo verdrietig.

Verteller

Die nacht, klokslag twaalf, komt de bediende van de graaf Lady Emily halen.
Ze rijden uren door de donkere nacht en stoppen bij een oud, verlaten kasteel.
Een magere, enge vrouw staat hen op te wachten.

Bediende

Dunne Bertha, ik heb bezoek voor je meegebracht.
Breng haar naar de hoogste, de beste torenkamer.

Dunne Bertha

Daar heeft al meer dan 60 jaar niemand in geslapen.
Maar wie is dit opgeverfde stukje speelgoed?
Die houdt het niet lang daar in de wind, zo te zien.

Bediende

Zwijg ouwe heks of ik snij je tong uit je mond.
Naar boven en snel een beetje.

Verteller

Dan rent Dunne Bertha de trappen op, Emily met zich meetrekkend.
En eenmaal buiten adem in de torenkamer aangekomen, werpt zij de Lady op een
oude, smerige sofa. Pas een paar uur later komt de graaf binnen.
Hij draagt een cape en een masker.

Emily

O Eindelijk daar ben je.
Ik dacht al dat je verdwaald zou zijn in dat ondoordringbare woud.

Graaf/schilderminnaar/Anne

Heerlijk schepsel, ik zou alles geven wat ik op aarde bezit
als je zo'n tedere blik op mij zou werpen.
Maar helaas, hij is het niet, je schilderminnaar.
Ik ben het, in wiens handen je bent gevallen.

Verteller

Hij werpt cape en masker af. O ja en een grote hoed draagt hij ook nog.
Werpt dus ook de hoed af.

Emily

Kolonel Percy! Schurk, wilt u mij hier gevangen houden in deze toren.
Principeloze verrader.

Percy/Anne

Ik zal je hier vasthouden, tot je mij belooft mijn vrouw te worden:
Duchess van Beaufort. En pas dan zul je terugkeren naar Verdopolis.

Emily

Dan blijf ik hier tot mijn dood. Geen enkele marteling zal mij ooit doen besluiten
mij te verlagen tot een dergelijke afgrijselijke wandaad.

Verteller

Ze begint hartstochtelijk te huilen.

Percy/Anne

Die kristallen druppels van u hebben geen enkel effect op de gevoelens van mijn
vastberaden hart.
Kon ik hier langer blijven, dan zou ik mijn Koningin van de Schoonheid
zeker tot reden kunnen brengen.
Maar helaas, dringende zaken nopen mijn onmiddellijk vertrek naar Verdopolis.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Vaarwel Lady Emily.

Wellicht zal het sabel van de Zwarte Rebel u verlossen van een verwerpelijk minnaar en de wereld van een stuk uitschot.

Verteller

Dan zet kolonel Percy een val op. Hij laat de Groene Dwerg een aantal kostbare voorwerpen stelen bij de oom van Lady Emily, die worden teruggevonden in de studio van de schilderminnaar.

Verteller 2

Die in werkelijkheid de Graaf van St. Clair enzovoort is, en dus beschuldigd wordt van hoogverraad.

Verteller

Dan komt er een tribunaal met twaalf juryleden op 25 september 1814, waarbij tienduizend mensen getuige zijn van het binnengeleiden van de knappe, nobele beschuldigde, die gekleed is in het markante kostuum van zijn stam. En hij zegt in zijn verdedigingsspeech:

Verteller 2

My Lords, ik ben onschuldig en als zodanig wens ik gehoord te worden.

Verteller

En dan voert hij een getuige op, genaamd John Bud, die aanwezig was, toen de de bediende van de graaf, de Groene Dwerg, op straffe des doods werd gedwongen door kolonel Percy de gestolen goederen in de kwartieren te deponeren van zijn meester.

Verteller 2

Dan wordt er nog een stervende opgedragen, die had uitgeroepen:
“Ik ben een miserable deluded being, draag mij naar de Hall of Justice”
Hij wilde zijn geweten zuiveren door te bekennen.

Verteller

Laat de hemel mij de kracht geven te bekennen voor ik sterf.
Graaf, kolonel Percy haat u, beschuldigde, om redenen die u zelf het beste kent. U werd zijn vijand op de Olympische Spelen, U haalde alle prijzen binnen. Ik moest u volgen naar uw Kampement om de Groene Dwerg, uw bediende, die aan uw voeten lag te slapen te ontvoeren en naar mijn meester brengen.....

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Verteller 2

Ja, de rest weten we al, maar hoe ging het ondertussen met Lady Emily?

Verteller

Lady Emily kwam bijna om van de honger, want de enge Bertha, de dunne, die haar elke dag eten bracht, ...

Verteller 2

Rijstegruwel, sagostink, slakkensoep, voorgekauwde hanenkammen, pandamelbouillon met geroosterde muizen,....

Verteller

kwam opeens niet meer opdagen. Maar na drie dagen honger lijden, werd ze gered door een jager: Dick Crackskull, die haar in veiligheid bracht, bij goede vrienden, nadat hij gestruikeld was over het lijk van Enge Bertha, dat verminkt aan de voet van de toren lag. Daar wordt ze opgehaald door de Graaf, lord St. Clair, die haar meeneemt op zijn prachtige paard naar zijn koninkrijk, waar het beeldschone paar, met veel pracht en praal, maar ook in grote eenvoud in het huwelijk treedt.

Verteller 2

Kolonel Percy krijgt eerst de doodstraf, maar wordt dan verbannen, waarna hij over de hele wereld zwerft.

De Groene Dwerg wordt gevangen gezet en na zijn vrijlating wordt hij schrijver. Hij publiceert kwijlversjes, die hij zelf gedichten noemt en snotterverhalen die men noveletten noemt.

Emily werpt zich op de grond en blijft bewegingloos liggen

Charlotte

Zie een slecht kind.

Ze heeft een boze bui.

Ze wilde haar zin doordrijven.

Ze was zo boos, dat God haar met de dood treft.

Ze valt op de vloer en sterft.

Geen tijd voor een gebed.

Geen tijd om God te vragen haar ziel te redden.

En o, waar denk je dat dat boze kind nu is?

We weten allemaal dat slechte meisjes naar de hel gaan.

Pas op voor die zonden.

Bid dat je zacht en mild van hart zult zijn.

Net als onze heer en redder.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Patrick

Dit kinderverhaaltje werd geschreven door een vriend van mij;
Carus Wilson, collega evangelist en calvinist. Hij gelooft sterk in predestinatie.
Hij sticht een kostschool voor meisjes.
Voor mij een uitkomst na de dood van mijn vrouw.
Ik stuur mijn oudste twee dochters er heen en later ook Charlotte en Emily.

Jane/Charlotte

Mijn eerste kwartaal op Lowood leek wel een eeuw.
En dan niet bepaald de Gouden Eeuw.
Angst om te kort te schieten door nieuwe regels en taken.
Maar ook de fysieke ontberingen waren niet gering.
De diepe sneeuw, en onbegaanbare wegen in de wintermaanden,
maakten het vrijwel onmogelijk ons buiten de tuinmuren te begeven.
Toch moesten we elke dag een uur in de buitenlucht doorbrengen.

Emily

We hadden geen laarzen dus smolt de sneeuw in onze dunne schoenen,
geen handschoenen, dus onze winterhanden veroorzaakten een gekmakende jeuk,
als mijn voeten begonnen te gloeien.
Elke morgen weer was het een marteling om mijn gezwollen, stijve, kapotte tenen
in mijn gekrompen schoenen te wrikken.

Op zondag moesten we meer dan twee mijl lopen naar de kerk
waar onze directeur de dienst leidde.

We hadden het koud als we op weg gingen, nog kouder als we aankwamen.
Eenmaal in de kerk raakten velen van ons bevangen door de kou.
Tussen de ochtend- en middagdienst kregen we een beetje vet, koud schapenvlees
en een stukje oud brood om ons op de been te houden.
Aan het eind van de dag keerden we terug over de besneeuwde heuveltoppen,
waar de bitterkoude wind ons het vlees bijna van de wangen geselde.
We werden aangespoord om de moed erin te houden,
en als dappere soldaten voort te marcheren door de onderwijzers,
die het goed met ons voor had.

Jane/Charlotte

De andere leerkrachten waren zelf te neerslachtig om ons op te beuren.
Bij thuiskomst stond een dubbele rij grote meisjes bij het haardvuur
en daarachter kropen de ijsskoude kleintjes in groepjes tegen elkaar aan.
's Avonds moesten we luisteren naar een lange preek, het catechismus,
en Matheus 5, 6, en 7 uit ons uit ons hoofd opzeggen.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Sommige kleintjes vielen dan uitgeput en door slaap overmand, gewoon neer, werden dan half dood opgetild, en moesten dan in het midden van het leslokaal blijven staan tot de preek teneinde was.

Als hun voeten het dan weer begaven, werden ze rechtop gezet tegen de hoge krukken waar we te kijk moesten staan als we straf kregen.

Emily

Bovendien was er bedroevend weinig te eten.

Wij opgroeiende kinderen, kregen nauwelijks genoeg om een zwakke zieke in leven te houden.

De jongeren hadden het het moeilijkst.

De hongerige grote meisjes wisten met vleien of dreigen hun porties af te troggelen.

Vaak moest ik het korstje brood, dat we bij de thee kregen afstaan, vanbinnen huilend door de nijpende honger.

Jane/Charlotte

En dan heb ik nog niet verteld over de bezoeken van onze directeur:

Directeur/Branwell

tegen onderwijzers

Juffrouw Temple, toen ik zojuist de waslijn passeerde, zag ik een aantal zwarte kousen hangen, in bijzonder slechte staat.

Er wordt niet regelmatig en goed gestopt.

Ik zal stopnaalden laten sturen, maar u mag onder geen voorwaarde, meer dan één stopnaald per leerling uitreiken.

tegen de leerlingen

En jullie meisjes, gezichten tegen de muur.

Alle haardotten moeten worden afgeknipt.

Ik herhaal: afgeknipt.

Ik sta in opdracht van een Heer, wiens Koninkrijk niet van deze wereld is.

Het is mijn plicht de vleselijke lust in deze meisjes uit te roeien.

Onderwijzeres/Anne

Alles wat u zegt zal gebeuren meneer.

Directeur

En verder juffrouw Temple,

Hoor ik van de wasvrouw dat enkele meisjes twee schone kraagjes per week krijgen.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Dat is te veel.
Volgens de regels mag dat maar één kraagje zijn.

Onderwijzeres
Het betreft hier twee leerlingen, die door familie op de thee waren genodigd,
en voor de gelegenheid heb ik toestemming gegeven
een schoon kraagje om te doen.

Directeur
Dat zal ik dan voor deze keer door de vingers zien.
Maar laat het niet vaker voorkomen alstublieft.
En dan nog iets.
Ik merkte, toen ik de rekeningen naliep, dat er in de afgelopen weken,
tweemaal een lunch is verstrekt, bestaande uit brood met kaas.
Hoe zit dat?
Wie is met deze nieuwigheid begonnen en op wiens gezag?

Onderwijzeres
De beschimmelde havermoutpap zat zo vol met aangebrande klonten
dat sommige meisjes de pap niet binnen konden houden en ik vond het niet
verantwoord hen tot het avondmaal te laten vasten.

Directeur
Juffrouw Temple, staat u mij toe.
U weet dat het bij de opvoeding van deze meisjes niet gaat
over gewenning aan weelde en verwennerij.
Een verstandig opvoeder zou de gelegenheid te baat nemen
om te verwijzen naar het lijden van de Christenen, naar de kwellingen,
die de martelaren moesten ondergaan,
of naar de vermaningen van Onze Lieve Heer zelf.
Dat de mens niet zal leven bij brood alleen,
maar bij elk woord dat uit Gods mond tot ons komt.
Naar zijn Goddelijke woorden:
Zalig zijt gij die om mijnentwil honger of dorst lijdt.
Door deze kinderen brood en kaas te geven, in plaats van aangebrande pap,
voedt u weliswaar hun vergankelijke lichamen,
maar u beseft niet, dat u hun onsterfelijke ziel laat verhongeren.

Patrick

Binnen een jaar stierven Maria en Elisabeth aan de tering
door ondervoeding en kou.

Een jaar op die school heeft me ruim 80 pond gekost,
bijna de helft van mijn jaarinkomen, en mijn twee oudste dochters.

Emily

Oh dreadful is the cheque – intense the agony
When the ear begins to hear, and the eye begins to see.
When the pulse begins to throb, the brain to think again,
The soul to feel the flesh, and the flesh to feel the chain.

O, gruwelijk de beproeving – dodelijk is de strijd,
Als het oor begint te horen, het oog begint te zien
Als de pols begint te kloppen, de hersenen te gloeien,
De ziel het vlees te voelen, en het vlees voelt de boeien.

Emily

Je weet niets over het leven.
Je weet niet wat echte passie is,
Die bindt en verscheurt.
Je ziet alleen maar de schijn van dingen.
De liefde bloeit maar even.
Ik haat het, vertrap het.
Ik spuug op de liefde en haar ijdelheid.
(De hulst is de vriendschap.
Die blijft leven tot onze winter.
Maar dat is een onopvallende plant.
Het is triest, het is banaal.)

Branwell

In toneelpoëzie is het belangrijkste,
een uitmuntendheid in de beschrijving van de hartstochten.
En al naar gelang deze uitmuntendheid is bereikt,
kunnen wij de verdiensten van het stuk beoordelen.

Sydney/Branwell

tegen Anne, terwijl de andere twee in de boekjes schrijven of meedansen
Mag ik deze dans van u, your Ladyship?

Anne

En onmiddellijk leidt hij haar naar het midden van de reusachtige dansvloer
Terwijl de muzikanten een langzame, plechtige melodie gaan spelen.
Elegant voeren zij de hoofse bewegingen van een menuet uit. Op dat moment
bedacht Sydney dat hij nooit eerder had geweten wat harmonieus dansen inhield.

Sydney

Nooit eerder heb ik ervaren wat harmonieus dansen in zou kunnen houden.

Markiezin/Anne

Well my Lord. Ik denk dat het net zo goed uw schuld is als de mijne
dat we elkaar niet vaker zien. Waarom komt u mij niet eens snel opzoeken?

Sydney

Why my Lady, u zou toch niet willen dat ik het huis bezoek van uw man,
die ik haat, en die mij haat.

Markiezin

Sir, het is niet het verblijf van mijn echtgenoot, maar het mijne
en dus zal ik iedere bezoeker ontvangen die ik wens te ontvangen,
zonder daarvoor zijn toestemming te vragen.

Sydney

U staat zonder enige twijfel in uw recht your Ladyship, maar ik heb geen enkele
behoefte om u of mijzelf in onnodige moeilijkheden te brengen.
Liever, veel liever zou ik u ontmoeten in het huis van een derde, dan in het uwe.
Maar laten we het over iets anders hebben. Waarom bent u zo melancholiek en zo
dol op afzondering op het moment? Vroeger was u de life and soul
van iedere party die door uw aanwezigheid werd opgeluisterd.

Markiezin

Sydney, hoe kan ik iets anders zijn dan melancholiek, als ik voor de rest van mijn
leven gebonden ben aan een tiran, en hoe kan ik plezier putten uit een leven
waar mijn beste en liefste vrienden naar mij kijken met achterdocht en vrees,
omdat ik de onwillige vrouw ben van een demagoog.

Sydney

Ja natuurlijk, maar Zenobia, ik dacht altijd dat jij een geest had, die uitsteeg
boven alle aardse gruwelijkheid, en nu beef je al door de frons van een ellendeling
die het nauwelijks waard is je slaaf te zijn.

Markiezin

Je kent de markies niet. Als eenmaal zijn woede gewekt is, is hij niet te stuiten. Dikwijls heb ik geprobeerd hem te kalmeren, maar zonder enig resultaat. Hij dwingt me altijd op de knieën, ondanks mijn onoverwinnelijke geest, zoals jij het noemt.

Sydney

Vanavond kun je hem anders aardig moedig weerstaan.

Markiezin

Zeker, maar het is jouw aanwezigheid, die me die moed geeft. Maar als ik straks thuis kom zal ik de prijs moeten betalen en die zal hoog en zwaar zijn.

Sydney

Ik heb medelijden met u my Lady, maar tegelijkertijd ben ik blij dat ik niet getrouwd ben met zo'n afschuwelijk wrede man.

Markiezin

Ik benijd u in ruil voor uw medelijden.

Sydney

Maar naar mijn smaak is hij niet zo afschuwelijk als u hem schetst. Ik vind hem een knappe verschijning.

Markiezin

Hij heeft anders bijzonder lelijke ogen.

Sydney

Hij heeft een prachtige donkere blik.

Markiezin

Precies, zijn ogen zijn totaal anders dan die van u. Lang niet zo groot, zo briljant, zo vrolijk. En daarom haat ik hem

Sydney

Ik ook.

Maar zou ik niet ijdel moeten zijn met zoveel vleierij, van zo een mooie vrouw als u.)

Charlotte

We staan op het punt uit elkaar te vallen, van elkaar te scheiden.

Emily heeft een betrekking als lerares gekregen op een grote school met bijna veertig leerlingen, Anne gaat naar school, Branwell gaat naar Londen, om zich verder te ontwikkelen in de schilderkunst en ik word gouvernante.

Dit laatste heb ik zelf besloten, wetend dat ik eens de stap moet zetten en ook wetend dat papa genoeg moeite heeft rond te komen van zijn beperkte inkomen. Ik ben bedroefd, zeer bedroefd bij de gedachte dat ik weg moet van huis. Maar plicht en noodzaak zijn strenge meesteressen die gehoorzaamd moeten worden.

Jane/Charlotte

Het lawaai kwam van de weg, het was heel dichtbij, maar nog niet in zicht.

Geritsel, vlak naast de stammen van de hazelaars, een grote hond, een op een leeuw lijkend dier met lange haren en een enorme kop, zwart/wit gevlekt.

Het paard volgde, een enorm ros, een ruiter op zijn rug, een man, een menselijk wezen, een glijdend geluid.

Man en paard lagen op de grond, uitgegleden op de ijslaag, die de weg spekglad maakte.

Jane

Bent u gewond Sir? Kan ik iets voor u doen?

Rochester/Branwell

U moet aan de kant gaan.

tegen hond

Af Pilot.

Jane

Als u gewond bent, kan ik hulp gaan halen.

Rochester

Dank u, het gaat wel.

Ik heb niets gebroken, alleen mijn enkel verstuikt.

Staat op, probeert te lopen

Au!

Jane

Ik kan u niet achterlaten Sir, voordat ik gezien heb dat u in staat bent op uw paard te klimmen.

Rochester

Ik zou denken dat u zelf thuis zou moeten zijn.
Waar komt u vandaan?

Jane

Van hier beneden, Thornfield Hall, op weg om een brief te posten in het dorp.

Rochester

U woont hier beneden.
In dat huis met die kantelen?

Jane

Ja Sir.

Rochester

Wiens huis is het?

Jane

Van de heer Rochester, Sir.

Rochester

Kent u Mr. Rochester?

Jane

Nee, ik heb hem nooit ontmoet.

Rochester

Hij woont er zelf dus niet?

Jane

Nee.

Rochester

Kunt u me zeggen waar hij is?

Jane

Nee.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Rochester
En u bent?

Jane
Ik ben de gouvernante.

Rochester
Ach de gouvernante.
Dat was ik voor de duivel vergeten.
De gouvernante.
Ik kan u niet opdragen hulp te halen, maar u kunt me zelf een beetje helpen,
als u zo vriendelijk wil zijn.

Jane
Ja Sir.

Rochester
U hebt geen paraplu, die ik als stok kan gebruiken?

Jane
Nee.

Rochester
Probeer de teugels van m'n paard te pakken en breng het bij me.
U bent niet bang?

Jane
probeert het/glijdt ook weg
Het lukt niet Sir.

Rochester
Ik moet u verzoeken hier te komen. Noodzaak dwingt me nuttig gebruik
van u te maken. Ik leun op uw schouder, hink naar mijn paard en spring er op.

Springt op het paard/heeft zichtbaar pijn

Geef me nu nog mijn zweep.
Daar onder de heg.
En ga nu maar snel die brief van u posten.

Jane
De Bröntes © Martin van Veldhuizen

De aanraking van een gespoorde hiel deed zijn paard eerst schrikken en steigeren en dan wegspringen, de hond volgde hem op de voet en alledrie verdwenen. Als heide, die op de woeste vlakte wordt meegevoerd door een wilde wind.

Anne

Ik zou ook graag gouvernante willen zijn.

Charlotte

Jij Anne, wat haal je je in je hoofd?

Anne

Ik beweer niet dat ik jongedames les kan geven, maar ik weet zeker dat ik de meisjes kan onderwijzen. En ik zou het leuk vinden. Ik ben dol op kinderen.

Charlotte

Je kunt nog niet eens voor jezelf zorgen. Jonge kinderen vergen veel meer inzicht en ervaring dan oudere.

Anne

Maar ik ben al achttien en heel goed in staat om voor mezelf te zorgen en ook voor anderen. Je weet niet half hoe verstandig ik ben, omdat ik nog nooit echt op de proef gesteld ben.

Charlotte

Wat zou je doen in een huis vol vreemden, zonder mij of Emily om voor je te spreken of te handelen, met een stelletje kinderen om voor te zorgen. Niemand in de buurt om je advies te geven. Je zou niet eens weten welke kleren je moest dragen.

Anne

Omdat ik altijd doe wat jullie zeggen, denken jullie dat ik geen eigen mening heb, maar stel me maar eens op de proef, dat is alles wat ik vraag en dan zullen jullie zien waar ik toe in staat ben.

Patrick

Wat, mijn kleine lieve Anne gouvernante?

Anne

Ja vader, ik zou het zo fijn vinden, en ik weet zeker dat ik het aankan.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Patrick

Maar m'n lieve meisje, we kunnen jou helemaal niet missen.

Nee, nee, hoeveel tegenslag we ook moeten verduren, we zijn zeker niet zo ver gezonken dat we dat moeten doen.

Anne

Echt vader ik zou het heerlijk vinden om gouvernante te zijn. De wereld in te gaan.

Een nieuw leven te beginnen. Mijn ongebruikte talenten te ontplooien,

mijn krachten te beproeven, in mijn eigen onderhoud te voorzien.

Ik zou ook wat bij kunnen dragen in het huishouden.

Ik weet toch hoe ik zelf was, toen ik klein was.

Ik zou meteen het vertrouwen van mijn pupillen winnen, ik zou weten

hoe ik hun fouten zou moeten herstellen, hoe ik de verlegen kleintjes

stoutmoediger kan maken.

Hoe ik ze kan troosten als ze verdriet hebben.

Wetenschap en godsdienst kan onderwijzen. De jonge geest kan laten ontluiken.

Tere plantjes leiden en zien hoe hun tere knoppen zich met de dag verder

ontvouwen.

Mr. Robinson/Patrick

U moet Miss Brontë zijn, de gouvernante.

Ziet u hoe de kinderen zich misdragen en hun kleren besmeurd hebben onder uw leiding. Dat staat u gewoon toe?

Ik eis dat ze in de toekomst toonbaar zullen zijn, en zowel binnen als buitenshuis handschoenen zullen dragen.

DINERSCÈNE

Mr. Robinson krijgt een stuk geroosterd lamsvlees op zijn bord

Mr. Robinson

Snijdt u het vlees van de kinderen, Miss Brontë.

draait zijn eigen vlees om en om

Dit vlees is niet geschikt voor consumptie.

Ik wil koud rundvlees.

Mrs. Robinson/Emily

Wat is er mis met de lamsbout lieve?

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Mr. Robinson

Hij is veel te gaar.

Proeft u niet Mrs. Robinson dat alle kracht eruit is gebraden?

En ziet u niet dat de rode jus volledig is opgedroogd?

wisseling van borden vlees

Mrs. Robinson

Ik denk dat het rundvlees wel zal smaken Mr. Robinson.

Mr. Robinson

Hoe is het mogelijk. Dat is toch geen eten.

Dit is veevoer.

Mrs. Robinson

Wat is er mis met het rundvlees, lieve?

Ik vond het echt heel smakelijk.

Mr. Robinson

Het was ook heel smakelijk. Vanmiddag.

Een beter gebrad is er niet. Maar het is volledig vernield.

Mrs. Robinson

Hoe is dat nou mogelijk?

Mr. Robinson

Zie u dan niet Lydia, hoe het gesneden is?

Het is gewoon een schande.

Mrs. Robinson

Ik weet zeker dat ik het hier, aan tafel goed heb gesneden.

Dan hebben ze het in de keuken zeker verkeerd gesneden.

Mr. Robinson

Zonder twijfel hebben ze het verkeerd gesneden.

Barbaren zijn het.

Heeft iemand hier aan tafel ooit zo'n mooi stuk vlees zo volledig geruïneerd gezien?

U, Miss Brontë?

Anne
Um,....

wacht Annes antwoord niet af

Mr. Robinson
Voortaan, Mrs. Robinson, als een behoorlijke schotel deze tafel verlaat, mag het keukenpersoneel de schotel niet meer aanraken. Denk eraan.
En wat komt er verder ten tafel?

Mrs. Robinson
Kalkoen en korhoen.

Mr. Robinson
En wat nog meer?

Mrs. Robinson
Vis.

Mr. Robinson
Wat voor vis?

Mrs. Robinson
Ik zou het niet weten.

Mr. Robinson
U weet het niet?

Mrs. Robinson
Nee, ik heb de kok gezegd vis klaar te maken.
Ik heb niet met name gezegd welke vis.

Mr. Robinson
Dat slaat werkelijk alles.
Een dame die beweert het huishouden te bestieren, weet niet eens welke vis er geserveerd wordt voor het diner.
Pretendeert vis te bestellen en heeft geen idee wat voor vis.

Mrs. Robinson
Wellicht Mr. Robinson wilt u voortaan zelf de maaltijd regelen?

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Mr. Robinson

Miss Brontë, wilt u zo goed zijn de kinderen mee naar boven te nemen.

Bedtijd!

De maaltijd is voorbij.

Anne

Mr. Robinson, verachter van het vrouwelijk geslacht, verwaardigt zich zelden mij op te merken.

En wanneer hij dat al doet, gebeurt dat met zo'n laatdunkende onbeschaamdheid in zijn toon en manier van doen.

Bovendien moedigt hij de kinderen aan al hun kwaadaardige neigingen op mij uit te oefenen, zodat hij alles ongedaan maakt dat ik na maandenlange inspanning bij deze nare, vervelende kinderen heb weten te bereiken.

Emily

Ondertussen op Thornfield Hall Mister Rochester:

Rochester

U woont nu dus drie maanden in mijn huis, Miss Eyre.

Jane

Ja Sir.

Rochester

En u komt uit?

Jane

Ik kom van Lowood.

Rochester

Ach, een liefdadigheidsinstelling.

Hoe lang bent u daar geweest?

Jane

Acht jaar.

Rochester

Dan moet u een taaie zijn. Ondernijnd voor het gestel.

Ik vroeg me al af waar u dat soort gezicht vandaan had.

En uw eerste daad was dat u mijn paard liet uitglijden.

Hebt u veel gelezen?

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Jane

Alleen de boeken, die toevallig voorhanden waren.

Rochester

En u bent ongetwijfeld erg gedrild in religieuze zaken door de directeur.

Jane

Ja Sir.

Rochester

En jullie meisjes verafgoodden hem, jullie religieuze leider.

Jane

O, nee Sir.

Rochester

U bent wel koeltjes.

Een novice, die haar priester niet aanbidt.

Dat klinkt godslasterlijk.

Jane

Ik had een hekel aan die man. En ik was niet de enige.

Hij was hardvochtig, zelfgenoegzaam en bemoeiziek.

Hij liet ons verhongeren en hij las ons voor uit zijn zelfgeschreven boeken over plotselinge sterfgevallen en godsgerichten, waardoor we bang waren om naar bed te gaan.

Rochester

Hoe oud was u toen u naar Lowood ging?

Jane

Een jaar of tien.

Rochester

Achttien jaar dus.

Moeilijk te raden bij een gezicht dat zoveel variatie heeft in de gelaatstrekken.

Speelt u piano?

Jane

Een beetje.

Rochester

Natuurlijk. Ga naar de bibliotheek, laat de deur open, ga aan de piano zitten en speel een stukje.

Ze doet het

Rochester

Genoeg.

Ik merk dat u inderdaad *een beetje* speelt.

Uw pupil Adèle, die helaas niet bijster intelligent is en zelf niet veel andere vaardigheden heeft, heeft mij uw aquarellen en tekeningen laten zien.

Heeft een leraar u daarbij geholpen?

Jane

Beslist niet.

Rochester

Aha. Dat kwetst uw trots.

Breng me uw portfolio, als u ervoor in kan staan dat het oorspronkelijk werk is.

Lapwerk herken ik direct.

Jane

Dan zal ik mijn mond houden en kunt u zelf oordelen Sir.

geeft hem de map

Rochester

Ik kan zien dat die tekeningen van één hand zijn. Was dat de uwe?

Jane

Ja.

Rochester

Waar hebt u uw voorbeelden vandaan gehaald?

Jane

Uit mijn hoofd.

Rochester

Hetzelfde hoofd, dat ik nu op uw schouders zie?

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Jane
Ja, Sir.

Rochester
Bevat het nog meer van dat soort meubilair?

Jane
Dat zou best kunnen, beter, mag ik hopen.

Rochester
U zit me te bestuderen. Miss Eyre, vindt u me knap?

Jane
Nee Sir.

Rochester
Sapperloot, u bent een eigenaardig ding. U heeft de houding van een non, met die neergeslagen ogen.
Maar als u een antwoord moet geven, flapt u het er ronduit uit, zo niet bot, dan toch kortaf. Wat heeft u daarmee voor?

Jane
Ik was te openhartig Sir. Ik had moeten zeggen dat het niet eenvoudig is voor de vuist weg antwoord te geven op een vraag over iemands uiterlijk. Dat smaken verschillen en dat schoonheid van weinig belang is of iets dergelijks.

Rochester
Iets dergelijks had u helemaal niet moeten zeggen.
Schoonheid van weinig belang. Ja, ja.
En zo steekt u, onder het voorwendsel dat u de vorige belediging wilt verzachten nog even stiekem een mes in mijn hart.
Ga door, wat vindt u dat er nog meer aan mij mankeert?
Is er nog hoop voor me?

Jane
Hoop op wat Sir?

Rochester
Miss Eyre, hoewel u net zomin mooi bent als knap, flatteert de blik van verwondering u wel, want hij maakt dat uw onderzoekende ogen niet langer op mij gericht zijn, maar op de kamgaren bloemen op het tapijt.

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Goedenacht Miss Eyre.

En Miss Eyre, het is negen uur, wat haalt u zich in uw hoofd om mijn pupil zo lang op te laten blijven.

Breng haar onmiddellijk naar boven, naar bed. Bedtijd!

Charlotte

Ik heb één brief van Emily gekregen, sinds haar vertrek.

Hij geeft een ontstellend verslag van haar taken – zware arbeid van 's ochtends zes tot bijna elf uur 's avonds, met een half uur ontspanning tussendoor.

Dit is slavernij. Ik vrees dat ze het nooit volhoudt.

Emily

Vrijheid is mijn levensadem

Zonder vrijheid kwijn ik weg, vervaag ik.

De overgang van huis naar school, van mijn eigen afgeschermd, onbepaalde en natuurlijke levensritme naar gedisciplineerde routine kan ik niet verdragen.

Anne

Elke morgen als Emily ontwaakt bespringt haar de gedachte aan thuis, de heidevelden, het zingende water, en overschaduwde dag die voor haar ligt.

Niemand weet dat dat aan haar knaagt, behalve ik. Ik weet het maar al te goed.

Heimwee bedreigt haar gezondheid.

Haar witte gezicht en afnemende kracht laten zien hoe snel ze achteruit gaat.

Ik voel in mijn hart dat ze gaat sterven als ze niet meer thuiskomt.

Emily

The house is old, the trees are bare

And moonless bends the misty dome

But what on earth is half so dear

So longed for as the heart of home.

Het huis is oud, de bomen kaal

Maanloos overkoepeld door de zware mist

Maar wat ter aarde is half zo speciaal

Zo prachtig, als de huiselijke twist.

Gelukkig is het snel kerstvakantie en zullen wij kinderen weer allemaal bijeen zijn, verenigd met vader, tante en Tabby.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

SCHILDERSCÈNE

Branwell schildert zijn zusters, die voor hem poseren/en schildert uiteindelijk zichzelf tussen hen in en bedenkt ondertussen zijn sollicitatiebrieven

Branwell

Geachte heer,

Aangezien ik een oprecht verlangen koester als aspirant student te worden toegelaten op de de Royal Academy, maar niet de informatie bezit aangaande de wijze waarop ik mijn verlangen kan vervullen, verzoek ik u als secretaris van het instituut antwoord te geven op de vragen:

- Waar moet ik mijn tekeningen presenteren?
- Op welk moment
- En vooral, wanneer?

Of:

Mijne heren,

Wanneer mensen, die uw tijdschrift Blackwoods Magazine een bijzonder karakter gaven, dat het beroemd maakte, sterven, zal het achteruit gaan, tenzij hun plaatsen worden ingenomen door anderen, net als zij.

Nu, heren, lijkt ik u te schrijven met een verwaande zelfverzekerdheid, maar dat is niet zo, want ik ken mijzelf zo goed dat ik geloof in mijn eigen originaliteit, en op die grond verlang ik toegelaten te worden tot uw rangen.

Verwonder u niet dat ik zo openhartig solliciteer.

Mijn besluit om mijn gaven aan u te wijden, en om Gods wil, tot u ziet of ik u kan dienen of niet, weiger mijn hulp niet zo koud...

Gedraag u niet als een doorsnee persoon, maar als een man die bereid is zelf te onderzoeken. Wend u niet af van de naakte waarheid van mijn brieven, maar stel mij op de proef en als ik de proef niet doorsta, zal ik niet langer aandringen.

Als ik hem wel doorsta, dan heeft u een schrijver verloren en God geve dat u er één zult winnen met,

Branwell Brontë

Anne

Ik krijg het koud.

Branwell

Ik houd van dit weer. O, ik houd van dit weer.

Als de sneeuw opgedreven wordt

Tot cirkelende kransen, als een slinger van lelies.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Charlotte

Gevlochten voor de doodskist van een reus
Om zijn hoofd mee te kronen,
Als hij in een lijkwade is gewikkeld

Branwell

Wanneer de kristallen ijspegels aan de daken hangen
En de stekelige naaldbloemen bespikkeld zijn met sneeuwvlokken,
Alsof het lente is en ze vol in bloei staan.

Emily

Wanneer de oude vrouwen de straat bevolken,
In grote wollen mantels en kletterende ijzeren klompen.
Wanneer de apothekers rondrennen met gorgeldrankjes,
Tincturen en spoelingen voor verrekte enkels,
wintervoeten en bevroren neuzen

Anne

Wanneer je amper je handen en voeten voelt van de kou,
En noodgedwongen staat te huiveren bij het vuur.
Omdat je anders versteent.
Heerlijk is dat, ja heerlijk.

Branwell

wijst aan op de kaart
Dit is Angria. Daar is het bloedheet.

Emily

Angria ligt ten oosten van the Glass Town Federation en is verdeeld in zeven provincies, elk met een hoofdstad, die bestuurd wordt door een Lord Luitenant.

Charlotte

De koning van Angria is de Duke of Zamorna, die eerst Arthur Wellesley was,
de held van de Glasstown Plays.

Anne

Ten westen van Angria ligt Senegambia, waar Zamorna en Mary Percy werden
geboren. Mary Percy is de tweede vrouw van Zamorna.

Charlotte

Zamorna is donker en knap en heeft talloze vrouwen en minnaressen.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Branwell

Ook heeft hij een vijand: the Earl of Norhangerland, zijn schoonvader.

Emily

Maar, geacht publiek, dat is voor de nu volgende scène totaal niet van belang.

Charlotte

Onze toneelstukken zijn sketches als een serie foto's van een andere werkelijkheid, maar met een educatieve werking.

Scène 1 wordt vertolkt door:

Branwell Brontë als Charles Townsend, dandy.

Anne

Een dandy, met waanzinnig uitbundig haar, hoog opgetoefd, die er een half uur over doet om zich te kleden en nog eens een half uur nodig heeft om zichzelf van top tot teen in de spiegel te bekijken.

Anne is in de gespeelde scène ook toeschouwer en/of ensceneur

Branwell

Hij is tevens de jongere broer van de koning, Zamorna.

Charlotte

En Emily Brontë als Louisa Dance, operazangeres.

Anne

Zij is getrouwd met de markies van Wellesley

Branwell

en voormalig maîtresse van Nothangerland.

Emily

Op dit moment is Louisa Dance de minnares van Macara Lofty.

Charlotte

Ja, kunnen we nu beginnen, stilte: Charles Townsend.

Charles Townsend

gedragen

Amen.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Charlotte (*Regisseur/verteller*)
klonk het in een korte roep.

Charles/Branwell (*kort*)
Amen.

Charlotte
Het was de afsluiting van de avonddienst in de Ebenezer Kapel.
Louisa Dance, met zachte stem

Louisa Dance/Emily
Wat was het ondraaglijk heet vanavond in de kerk.

Charles
Ja, in twee opzichten,
Letterlijk, als in de atmosfeer en figuurlijk als in fanatiek.
Onze voorganger heeft de dienst met verve geleid Madame.

Louisa
Onzin Charles. Ik voel helemaal niets bij die hoogdravende woorden.
Kom mee, het wordt iets minder druk bij de uitgang.
We komen er wel doorheen. Want ik snak naar een beetje frisse lucht.
Geef me mijn sjaal Charles.

Charlotte
De lady stond op en terwijl hij haar met zorg in sjaal en boa wikkelde om haar
te beschermen tegen de nachtlucht, zei ze, terwijl ze verleidelijk lachte.

Louisa
lacht verleidelijk
Om me te beschermen tegen de nachtlucht.
Je vergezelt me naar mijn villa en dan souperen we met radijsjes en eieren.

Charlotte
Hij antwoordde, door haar witte hand even te beroeren,
terwijl ze terzelfder tijd in een zachte handschoen gleed van Franse makelij.
Ze schoof diezelfde hand door zijn arm en samen verlieten ze de kerk.

Louisa
Charles

Charlotte

Charles, zei zijn razend knappe gezellin half fluisterend.

Louisa

half fluisterend

Charles, wat een heerlijke nacht. Een hoogzomerse nacht.

Alleen de maan ontbreekt nog.

Anders zouden we mijn villa kunnen zien.

De sterren zijn niet dichtbij genoeg om de witte voorgevel achter de laurierbladeren te kunnen onderscheiden.

En toch zie ik daar een lichtje.

Is dat niet mijn zitkamerraam?

Charles

Waarschijnlijk...

Charlotte

antwoordde hij, en meer zei hij niet.

Louisa

Charles,

Charlotte

Ging ze verder, in het geheel niet gehinderd door zijn afstandelijkheid.

Louisa

Charles, wat komen er toch mooie herinneringen boven op momenten als deze.

Waar denk je dat mijn gedachten naar afdwalen op een zomernacht?

Wat voor beeld denk je komt bij me op bij een onbewolkte sterrenhemel?

Charles

Misschien, dat van de markies, de edele markies van Wellesley,

toen je hem de laatste keer zag uitgestrekt in zijn jichtstoel met voetenbankjes,

ogen aangenaam gesloten door de invloed van het vrome, geestrijke, paarsrode

vocht, waarmee hij zijn diner van kerrierijst met duivelse brulbok en watergruwel heeft afgesloten.

Charlotte

Ze lachte met tinkelend zilveren geluid.

Louisa

Ja.

ze giechelt

Charlotte

Met tinkelend zilveren geluid.

Louisa

pakt theekopje/slaat erin met zilveren lepeltje en lacht daarbij

Gedeeltelijk juist.

De persoon die je hebt beschreven maakt inderdaad deel uit van mijn herinneringen.

Goed, maak jij het portret af, of zal ik het doen?

Charles

Ik leg mijn penseel geheel in jouw capabele handen.

Louisa

Mooi, luister, los van de gemakkelijke stoel en het voetenbankje en de sluimerende gebruiker daarvan. Stel je een harp voor, dezelfde harp, die nu in mijn boudoir staat. Er zit een vrouw naast.

Ze luistert naar iemand die tegen haar instrument leunt, en die fluistert zo zacht als de wind nu fluistert in mijn acacia's.

Charles

Zou die iemand toevallig een kalende, oudere heer kunnen zijn?

Charlotte

Louisa zucht bevestigend.

Louisa

zucht bevestigend

Charles

Tussen haakjes, ik hoor van alle kanten dat hij aan de....

Louisa

Wat! Toch niet aan de drank, hoop ik.

Zelfs jenever uit Holland kon hem nauwelijks bekoren.

Charles

Nee Madame, wees niet bang. Ik had het over zijn kledij.
De pantalons hebben afgedaan. Hij sport met maillot en zijden kousen.

Charlotte

Zei hij fluisterend en wachtte met ingehouden adem op het effect van zijn woorden.

Louisa

Het is niet waar!

Lord, wat bizar, krankzinnig. Maar eigenlijk is het wel verstandig.
Niets kan meer symmetrie tonen dan zijn benen. Hij wordt natuurlijk ouder en verandering van kostuum was zeker aan te bevelen.
Hij was erg mager aan het worden.

Charlotte

Erg dun.

Louisa

Erg dun.

Charles

Heb je nog van hem gehoord de laatste tijd?

Louisa

O nee. Ongeveer zes maanden geleden kreeg ik een heel klein briefje maar ik gaf het per ongeluk aan Macara en ik heb geen idee wat er mee gebeurd is.

Charles

Gaf Macara blijk van gevoelens van jaloezie, toen hij toevallig vernam dat je correspondentie met de edele graaf niet helemaal had verbroken?

Louisa

Ja. Hij zei dat hij vond dat het briefje erg beschaafd was gesteld en wenste dat ik het net zo beschaafd zou beantwoorden.

Charles

Mooi, en heb je dat gedaan?

Louisa

Natuurlijk. Ik schreef een elegant briefje op roze briefpapier en verzegelde het met een leuke groene lakzegel van twee harten, verbonden door dezelfde vlam. Maar er moet een misverstand hebben plaatsgevonden, want twee of drie dagen later kreeg ik het terug, vrijwel ongeopend en zorgvuldig verpakt in een envelop. Het adres was niet geschreven in het handschrift van his Lordship. Volgens Macara was het dat van de oude gravin, zijn moeder.

Charles

O, hier is uw villa.

Goedenacht, ik kan niet met u souperen vanavond. Ik ben al bezet.

Louisa

Kom nou Charles, kom binnen. Het is zo lang geleden dat ik het plezier genoot van een rustige tête à tête met jou.

Charlotte

Even bleef hij bij zijn weigering, maar uiteindelijk gaf hij toe, en volgde de markiezin naar binnen.

Wordt vervolgd geliefde toeschouwers.

Emily

Weinig mensen zouden geloven dat uit pure verbeelding zoveel geluk kan worden geput.

Geen pen kan het diepe belang beschrijven van de scènes, van de voortdurende reeks gebeurtenissen die ik heb meegemaakt in dat koude kamertje met dat lange smalle bed en die kale witgekalkte muren.

De perioden van schaduw zijn zo lang en somber.

De glinstering van de zon zo beperkt en vaag, twintig mijl hiervandaan.

Wat een schatkamer is denken, wat een voorrecht is dromen.

Branwell

schenkt drank in

Op mijn achttiende begint het drinken. Ik word voorgedragen – en aangenomen – bij de Vrijmetselaars, tijdens een bijeenkomst van de Loge van de Drie Gratieën in Haworth op 1 februari 1836.

Hoewel de minimumleeftijd eenentwintig is, krijg ik dispensatie. Mijn carrière verloopt voorspoedig. Ik word ingewijd en benoemd tot gezelschap en vijf dagen later tot meester.

heft het glas

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Proost

Na een zwaar diner en een goed gevuld glas, heb ik soms enigszins moeite met de herrijzenis.

Emily

Branwell, je bent een slechte jongen en je zult een nog slechtere man zijn.

Branwell

How the devil did you know I was here Emily?

Emily

What the devil brought *you* here?

Branwell

Why the devil do you wish to know?

Emily

How the devil can I tell?

Branwell

In God's name take a chair.

Emily

In Christ's name I will.

Branwell

For the love of heaven, let me fill your bumper.

Emily

For the fear of hell, leave no heel tap.

Branwell

I adjure by the Gospels, tell me if it is good wine.

Emily

I swear by the Koran, I've tasted better.

Branwell

By the miracle of Cana, you lie.

Emily

By the miracle of Moses I do not.

Branwell

According to you oath Sir, I should take you to be circumcised.

Emily

According to yours Sir, I should scarce think you were baptized.

Branwell

The christian ordinance came not upon me.

Emily

Then thou art an unchristened Heathen.

Branwell

And thou art an infidel idiot.

Cheers!

drinkt/schrijft een brief

Ik verzoek u dringend Mr. Wordsworth, hetgeen ik u heb gezonden te lezen en te beoordelen, aangezien ik vanaf de dag van mijn geboorte tot nu, het negentiende jaar van mijn leven, heb geleefd tussen wilde en afgezonderde heuvels waar ik niet kon weten wat ik was of wat ik kon doen.

Ik las om dezelfde reden dat ik at of dronk, omdat het een natuurdrang was.

Ik schreef volgens hetzelfde principe als ik sprak, vanuit de impuls en de gevoelens van de geest.

(Ik kon er niets tegen doen, want wat kwam, kwam eruit en dat was alles.)

Charlotte

leest een brief

U bezit duidelijk, in niet onaanzienlijke mate, wat Wordsworth noemt de gave van het vers.

Ik ontkracht dat niet door te zeggen dat het tegenwoordig niet zeldzaam is.

Elk jaar worden er vele dichtbundels gepubliceerd zonder de aandacht van het publiek te trekken.

Wie er daarom naar streeft zich op deze manier te onderscheiden, moet zich voorbereiden op een teleurstelling. Er is een gevaar waar ik u in alle vriendelijkheid en oprechtheid voor wil waarschuwen.

De dagdromen waar u zich gewoonlijk aan overgeeft kunnen leiden tot een verwarde geestesgesteldheid.

Literatuur kan niet de taak van een vrouwenleven zijn en hoort dat ook niet te zijn. Hoe meer ze zich wijdt aan haar eigenlijke plichten, des te minder vrije uren ze ervoor zal hebben, zelfs als vaardigheid of ontspanning.

Tot die plichten bent u nog niet geroepen en wanneer dat gebeurt zult u minder behoefte hebben aan roem.

Schrijf poëzie om zijn eigen belang, niet in een poging tot wedijver, en niet met het oog op roem. Hoe minder u daarnaar streeft, hoe groter de kans dat u die verdient en uiteindelijk verwerft.

Robert Southy, hofdichter

Charlotte

Toch geloof ik dat ongetrouwde vrouwen meer te doen zouden moeten hebben, betere kansen op interessante en nuttige bezigheden dan ze nu hebben.

Er zou werkgelegenheid moeten komen voor vrouwen in de hogere beroepen als advocaat, arts, kunstenaar of schrijver. Het zou een stap zijn naar onafhankelijkheid. Een grote vloek van een vrouw alleen is onafhankelijkheid.

Het nederige wachten op een huwelijkspartner.

Ongetrouwde vrouwen worden niet eens gezien als zielig maar als ziek.

Branwell

Ondertussen blijf ik vooraanstaande mensen uit de streek portretteren en schrijf ik verhalen, geïnspireerd door de politieke ontwikkelingen in ons land.

schrijft een brief

Mijne heren,

Zult u nog steeds zo vervelend zijn mij een woord te weigeren terwijl u nog weet wat u afwijst noch wie u afwijst?

Vindt u dat tijdschrift van u zo volmaakt dat geen toevoeging aan zijn kracht mogelijk of wenselijk zou zijn?

Is het trots, waardoor u gedreven wordt, of gewoonte, of vooroordeel?

Wees een man Sir! En denk niet langer over deze dingen.

Schrijf me, zeg me dat u me zult ontvangen!

Emily

Ik denk dat ik niet meer zal terugkeren naar school.

Ik heb liever de waakhond dan al mijn studenten bij elkaar.

Ik ben dankbaar dat ik het vermogen heb mezelf te troosten met de droom van scheppingen die ik nooit in werkelijkheid zal meemaken.

Ik hoop dat ik dat vermogen nooit zal verliezen of dat het zal afnemen.

Als dat zou gebeuren zou het leven me geen enkele vreugde meer gunnen.

De onzichtbare wereld is vlakbij ons, of liever nog hier, in ons en om ons heen.

Cathy/Emily

Nelly, kun jij een geheim bewaren?

Nelly/Anne

tegen Lockwood/Charlotte

Is het de moeite waard, vroeg ik

Cathy

Ja, en ik moet erover praten.

Vandaag heeft Edgar Linton mij ten huwelijk gevraagd en ik heb antwoord gegeven. Maar voor ik je vertel wat dat antwoord was, moet jij zeggen wat het had moeten zijn.

Nelly

Maar Miss Catherine, hoe kan ik dat nou weten, antwoordde ik.

Cathy

Ik heb ja gezegd.

Is dat wel goed Nelly?

Nelly

Heb je ja gezegd.

Wat heeft het dan voor zin om erover te praten!

Ja is ja. Je kunt niet meer terug.

Cathy

Maar heb ik er wel goed aan gedaan? Zeg het!

Nelly

Er moet heel wat overwogen worden, voor je die vraag kunt beantwoorden, zei ik streng.

Ten eerste, hou je van hem?

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Cathy

Wie kan hem weerstaan. Natuurlijk.

Nelly

Waarom hou je van hem Miss Cathy?

Cathy

Ik hou van hem en daarmee uit.

Nelly

Niks uit, je moet zeggen waarom.

Cathy

Nou, omdat hij zo knap is en aangenaam gezelschap.

Nelly

Fout, was mijn commentaar.

Cathy

En omdat hij jong en vrolijk is.

Nelly

Weer fout.

Cathy

En omdat hij van mij houdt.

Nelly

Dat is voor *jou* geen geldige reden.

Cathy

En hij zal rijk zijn en ik wil graag de rijkste vrouw van de omgeving zijn.

En ik zal er trots op zijn dat ik zo'n rijke man heb.

Nelly

Fouter kan het niet.

Maar zeg nou gewoon waarom je van hem houdt.

Cathy

Ik aanbid de grond onder zijn voeten en de lucht boven zijn hoofd.

Ik hou van hem van top tot teen. Zo goed?

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Nelly
En waarom?

Cathy
Je maakt er een grap van, dat is niet aardig van je.
Voor mij is het geen grapje.

Nelly
Ze werd echt boos en wendde haar gezicht af naar het haardvuur.
Ik maak geen grapje Miss Catherine, antwoordde ik.
Je houdt van Mr. Edgar, omdat hij knap is en jong en vrolijk en rijk.
En omdat hij van jou houdt.
Maar er zijn wel meer van dat soort; misschien nog wel rijker en knapper.

Cathy
Die ben ik nog nooit tegengekomen.

Nelly
Misschien kom je die nog wel tegen.
Edgar zal niet altijd jong en knap blijven.
Misschien ook niet rijk.

Cathy
Dat is hij nu wel. Ik heb alleen met het nu te maken.
Wees nou eens redelijk.

Nelly
Als je alleen met het nu rekening houdt, trouw dan met Mr. Linton.

Cathy
Dat zal ik ook doen. Daar heb ik jouw toestemming niet voor nodig.
Maar je hebt nog steeds niet gezegd of het goed is om te doen.

Nelly
Heel goed, als mensen alleen maar voor het *nu* trouwen.
En vertel me *nu* maar wat je echt dwars zit.
Je broer Hindley zal het geweldig vinden, je kunt hier weg,
weg van de Woeste Hoogten, Edgar houdt van je, jij houdt van Edgar.
Wat staat je nog in de weg?

Cathy
slaat op haar hoofd en haar borst

Dit en dit.

Nelly
Dit en dit, zei ze, Cathy, en ze sloeg met haar ene hand tegen haar voorhoofd en met de andere op haar borst.
In mijn hart en in mijn ziel ben ik er van overtuigd dat ik het verkeerd doe.

Cathy
In mijn hart en in mijn ziel ben ik er van overtuigd dat ik het verkeerd doe.

Nelly
Dat begrijp ik niet.

Cathy
Dat is mijn geheim.
Lach me niet uit, maar...
Ik zal je zeggen..., nee, ik zal je laten voelen wat ik voel.

Nelly
Ze keek me ernstig aan, haar handen trilden.

Cathy
Droom jij nooit vreemde dromen?

Nelly
Ja, af en toe

Cathy
Ik ook.
Ik heb dromen gehad, die me altijd bij gebleven zijn, die mij veranderd hebben, die door me heen gegaan zijn, zoals wijn door water.
Alsof ze de kleur van mijn geest hebben veranderd.

Nelly
Hou op.

Cathy

Ik zal je dwingen te luisteren Nelly.
Het duurt niet lang, ik.....

Nelly

Ik wil het niet horen, ik wil het niet horen.

Cathy

Als ik in de hemel kwam Nelly, zou ik doodongelukkig zijn.

Nelly

Omdat je daar niet thuishoort, zei ik.
Alle zondaars zouden ongelukkig zijn in de hemel.

Cathy

Dat is het niet.
Ik heb gedroomd dat ik er was.

Nelly

Ik ga naar bed.

tegen Lockwood

Ik wilde opstaan, maar ...

Cathy

Ik wil je alleen zeggen dat ik me niet thuis voelde in de hemel.
Ik huilde tranen met tuiten van heimwee naar de aarde.
De engelen waren zo boos, dat ze me terug smeten midden op de hei op de Woeste Hoogten, waar ik snikkend van blijdschap ontwaakte.
In een huwelijk met Edgar Linton heb ik even weinig te zoeken als in de hemel.
Als die ellendige Heathcliff me niet geruïneerd had, was het niet eens in mijn hoofd opgekomen.
Nu zou het een vernedering zijn om met Heathcliff te trouwen.

geluid/Heathcliff sluipt weg

Hij zal nooit weten hoeveel ik van hem houd.
Niet omdat hij knap is Nelly, maar omdat hij meer mezelf is dan ik ben.
Waar onze zielen ook van gemaakt zijn, de zijne en de mijne zijn hetzelfde.
En die van Linton is zo anders, zoals een manestraal verschilt van een bliksemschicht, of ijs verschilt van vuur.

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Nelly

Ssst, stil.

Nog voor ze was uitgesproken, hoorde ik iets bewegen.

Het was Heathcliff, die muisstil wegsloop, nadat Cathy had gezegd dat een huwelijk met hem een vernedering zou zijn. De rest heeft hij niet willen horen.

Stil.

Cathy

Waarom?

Nelly

Heathcliff.

Cathy

Heathcliff!?

Nelly

Bij de deur.

Cathy

O, gelukkig, bij de deur kan hij toch niets horen.

Heathcliff heeft geen idee van zulke dingen. Nee toch, Nelly?

Dat heeft hij toch niet?

Hij weet toch niet wat verliefdheid is?

Nelly

En waarom niet?

Als jij zijn keus bent, zal hij de ongelukkigste mens zijn, die ooit geboren is.

Als jij Mrs. Edgar Linton wordt, verliest hij zijn vriendin, zijn liefde, zijn alles.

Zou jij die scheiding kunnen verdragen?

Cathy

Wij gescheiden, Heathcliff en ik!

Van mijn leven niet, voor geen sterveling.

Elke Linton op aarde mag in het niets verdwijnen, voordat ik Heathcliff in de steek laat.

Dat ben ik helemaal niet van plan.

Ik zou nooit Mrs. Linton willen zijn, als ik daar zo'n hoge prijs voor moet betalen.

Edgar Linton moet zijn weerzin voor Heathcliff maar opzij zetten en hem op zijn minst leren verdragen.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

En dan zal hij ook achter mijn ware gevoelens voor Heathcliff komen.
Nelly, je zult mij wel een egoïstisch wezen vinden, maar beseft je wel dat Heathcliff en ik op straat zouden komen te staan als wij trouwen.
Terwijl ik als ik met Edgar trouw, ik Heathcliff juist vooruit kan helpen, zodat mijn broer geen macht meer over hem heeft.

Nelly

Met het geld van je echtgenoot, Miss Catherine.

Dit is wel de slechtste reden tot nog toe, om de vrouw van Mr. Linton te worden, zei ik toen.

Cathy

Niet waar.

Nelly

Sprak ze me tegen.

Cathy

Het is de beste reden.

De andere redenen waren om mijn grillen te bevredigen en om Edgar gerust te stellen.

Nelly

Gaf ze toe.

Cathy

Maar jij en iedereen op deze wereld, moet toch ook voelen dat er een leven van jezelf buiten jezelf bestaat of moet bestaan.

Waar zou ik anders voor moeten leven, als mijn bestaan beperkt bleef tot dit hier?

Mijn grote verdriet op deze wereld is ook het verdriet van Heathcliff.

Dat heb ik altijd zo gezien en gevoeld. Hij is de gedachte die mijn leven beheerst.

Als alles ten onder zou gaan en hij bleef bestaan, dan zou ook ik blijven bestaan en als alles bleef bestaan en hij zou ten onder gaan dan zou het heelal een vreemde voor me worden. Ik zou er geen deel meer van uitmaken.

Mijn gevoel van liefde voor Edgar is als het gebladerte in de bossen, onderhevig aan de tijd, dat weet ik, zoals de winter de bomen verandert.

Mijn liefde voor Heathcliff is als de eeuwige rotsen daaronder.

Ogenscheinlijk een bron van weinig geluk, maar een noodzaak.

Nelly, ik *ben* Heathcliff!

Nelly

Ik *ben* Heathcliff.

Praat dus nooit, nooit meer over een scheiding, zei ze, dat is onmogelijk.

Hij is altijd, altijd in mijn gedachten, niet als een genoegen,

evenmin als ik een genoegen ben voor mezelf, maar als mijn eigen wezen.

Ik *ben* Heathcliff!

Charlotte

Er wordt een plan uitgebreed in dit huis. Het plan is nog pril, als een kuiken,

net uit de schaal gekropen. Of het ooit zal groeien tot een mooie volwassen kip?

Anne

We overwegen een eigen school op te zetten.

Vier jaar geleden zat ik zelf nog op school.

Sindsdien werd ik gouvernante, heb ik de Dom van York en de zee gezien.

Kinderen zijn onhandelbare, luidruchtige vlerken.

Ik moet ze vaak vastbinden aan de tafelpoot om ze bij de les te houden.

Charlotte

Een gouvernante is iemand die geen redelijk bestaan kent en niet als een levend, redelijk wezen beschouwd wordt. Behalve snotneuzen afvegen, veters knopen en lesgeven, is ook al het naaiwerk voor de gouvernante.

Branwell heeft het schilderen opgegeven. Hij was een tijdje huisleraar, en werd daarna klerk bij de nieuwe spoorwegen.

Tot mijn verbazing doet hij het goed. Hij is zelfs overgeplaatst en gepromoveerd tot stationschef in Luddenden Foot.

Emily

Het is te hopen dat zijn overplaatsing gunstig is. Het lijkt me in ieder geval een vooruitgang.

Ik ben gelukkig nog thuis en doe de huishouding. Ik heb Keeper, mijn hond, een lief katje, een havik en een wilde gans om me gezelschap te houden.

Vader en ik doen iedere dag schietoefeningen voor het ontbijt om de dag te beginnen.

Ik ben met heel wat boeken bezig en ik ben van plan grote dingen te gaan doen.

Ik zou willen dat mijn verbannen, gekwelde Anne hier was.

Anne

Nauwelijks weten we wat we zijn.

Nog minder wat we zullen zijn.

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

We hebben weinig veranderingen ondergaan. Ik heb nog steeds dezelfde fouten, maar wel iets meer verstand, ervaring en zelfvertrouwen gekregen.

Charlotte

Tante heeft ons een lening aangeboden, een solide basis om de school op te zetten.

Maar:

Lieve tante,

Mijn vrienden raden me aan het oprichten van een school nog een half jaar uit te stellen om hoe dan ook de tussenliggende periode door te brengen op een school op het continent.

Ik zou naar Brussel willen gaan. Daar zijn goede scholen.

De reiskosten zouden hooguit vijf pond bedragen en het levensonderhoud is maar half zo duur als in Engeland. In zes maanden zou ik een grondige kennis van het Frans op kunnen doen, mijn Italiaans verbeteren en zelfs een tikje Duits verwerven. Vooropgesteld dat mijn gezondheid goed blijft.

Ik weet dat u niet zult weigeren en uw vriendelijkheid nooit zult betreuren.

Emily

Ik moet Charlotte begeleiden, anders moet Anne haar baan opgeven en raakt ze haar salaris kwijt. Bovendien heeft ze zich onmisbaar gemaakt bij de Robinson's. Vader zal ons vergezellen.

Charlotte

We gaan via Londen. Eindelijk zal ik zoveel mogelijk schilderijen en beelden zien en: St. Paul's.

Boven mijn hoofd, boven de daken, bijna ter hoogte van de wolken, zie ik een plechtige bolvormige massa, donkerblauw en schimmig – de koepel.

Terwijl ik kijk, roert zich mijn binnenste.

Mijn geest schudt mijn altijd gekluisterde vleugels half los.

Plotseling heb ik het gevoel, alsof ik, die nooit echt heb geleefd, eindelijk van het leven zal proeven.

Patrick

Ik ging naar Brussel, maakte een uitstapje naar Waterloo, Lille, Duinkerken en Calais in februari 1842. Ik ontdekte dat de uitgaven voor het reizen daar meer dan een vijfde lager waren dan in Engeland.

De volgende conversatiekennis, geschikt voor een reiziger in Frankrijk of welk ander deel van het vasteland van Europa:

Les dra sontils see? Zijn de lakens gelucht?
Sil voo play montray moa la priva.

Ik was slechts tussen de twee en drie weken weg.
En de totale kosten bedroegen drieëntwintig pond, niet meer.

Charlotte

Ik ben zes en twintig jaar geworden en op die rijpe leeftijd ben ik een schoolmeisje. Een echt schoolmeisje. Eerst was het een vreemd gevoel me te onderwerpen aan gezag, en te gehoorzamen aan bevelen in plaats van ze uit te delen. Ik voel me net en koe, die lang met hooi is gevoed en terugkeert naar vers gras. Een onuitsprekelijk gelukkige koe.

Over één persoon moet ik iets kwijt, monsieur Heger, de echtgenoot van Madame, onze directrice. Hij is professor in de retorica, een man met een krachtige geest maar een zeer opvliegend en prikkelbaar temperament. Een klein zwart lelijk wezen, met een gezicht dat steeds van uitdrukking verandert. Soms neemt hij de trekken aan van een waanzinnige kater, soms die van een dolle hyena.

Heger/Branwell

Hoeveel belang moeten details krijgen in een onderwerp.

Offer meedogenloos alles op wat niet bijdraagt aan de helderheid, de waarschijnlijkheid en het effect.

Benadruk alles dat de hoofdgedachte reliëf geeft, zodat de indruk kleurrijk en schilderachtig wordt. Het overige hoeft slechts op zijn plaats te staan, maar in zachte tinten.

Dat geeft aan de stijl, net als in de schilderkunst: eenheid perspectief en effect.

Charlotte/Jane gooit water over zijn hoofd

Charlotte

Word wakker, word wakker!

Rochester/Branwell

vloekend en tierend

Is er een overstroming?

Jane

Nee Sir, maar er is brand geweest.

Rochester

In naam van alle elfen der christenheid, is dat Jane Eyre?

Wat heb je met me gedaan, heks, toverkol.

Was je van plan me te verdrinken?

Jane

Niet ik Sir, maar er is iemand die iets van plan was en u kunt niet snel genoeg uitvinden wie en wat het is.

Rochester

Wat heeft dit te betekenen en wie heeft het gedaan?

Jane

Ik hoorde voetstappen op de trap, naar boven.

Een vreemde lach, een demonische lach.

En toen, een brandlucht.

Ik rende de gang op en zag uw deur openstaan, er kwam een wolk van rook uit uw kamer. Uw gordijnen hadden vlam gevat, uw bed, uw lakens.

Maar u was in diepe slaap.

Ik moest wel...

Rochester

Zag je iets toen je de kamerdeur open deed?

Jane

Nee Sir, alleen de kandelaar lag op de grond.

Rochester

Maar je hoorde een vreemde lach.

Heb je die lach al eerder gehoord?

Jane

Ja Sir. Hierboven woont een vrouw. Ze doet het naai- en verstelwerk.

Grace Poole heet ze.

Zij lacht op die manier. Ze is een eigenaardige figuur.

Rochester

Precies, Grace Poole.

Ze is eigenaardig. Heel eigenaardig.

Zeg niets over deze zaak Jane. Tegen niemand.

Ga jij maar terug naar je kamer.

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Ik ga op de sofa liggen in de bibliotheek.
Het is bijna vier uur;
over twee uur is het personeel al op.

Jane
Goedenacht dan Sir.

Rochester
Wat! Laat je me nu alleen. En op die manier.

Jane
U zei dat ik kon gaan, Sir.

Rochester
Maar niet op zo'n vluchtige, droge manier; zonder afscheid te nemen.
Schud me tenminste de hand.
Verdraaid, je hebt mijn leven gered, me onttrokken aan een gruweldood.

Pakt haar hand in zijn beide handen

Het doet me genoegen dat ik zo enorm bij je in de schuld sta.
Niemand anders had ik kunnen dulden in de rol van schuldeiser, maar jij....
Dat is wat anders. Ik voel jouw hulp niet als een last Jane.

Jane
Er is geen sprake van schuld, hulp, last of verplichting.
Goedenacht Sir.

Rochester
Ik zag het in je ogen, toen ik je voor het eerst zag, hun glimlach, hun uitdrukking
vervulde me niet voor niets zo tot in het diepst van mijn hart met verrukking.
Goedenacht mijn dierbare behoedster.

Jane
Ik ben blij, dat ik toevallig wakker was.

Ze wil weglopen

Rochester
Wat! Ga je dan echt.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Jane
Ik heb het koud Sir.

Rochester
Koud.
Ja, je staat in een plas.
Ga dan Jane, ga.

Blijft haar hand vasthouden

Goed, laat me maar alleen.

Charlotte
Ik word besprongen door onstuimige gevoelens.
Heerlijke gevoelens, die ik niet kan duiden.
Al mijn fantasieën, ik weet niet waar vandaan, moet ik opschrijven.
Het verlangen om te schrijven, het papier deelgenoot te maken, mijn verlangen te ontladen op een maagdelijke bladzij.
Die verlangens moeten eruit.

Branwell
Op staande voet ontslagen bij de spoorwegen.
Een controle van de boeken.
Een tekort van elf pond.
Moreel en officieel ben ik verantwoordelijk voor het ontbrekende geld.
Ik, de enige aanwezige in een oude pastorie tussen eenzame heuvels,
die waarschijnlijk nooit de stoomfluit van een locomotief meer zal horen
tot ik in mijn graf lig.
Gekweld door vreselijke pijn en ziekte, met een depressie, die nog erger is,
hoop ik langzaam mijn gezondheid en gezonde geest terug te vinden.
Ik kan weer spreken en genieten van gezelschap zonder de stimulans van zes
glazen whisky. Ik kan weer schrijven, denken, handelen.
Maar het miserabele wrak dat ik was, wordt belemmerd omdat er niets is
om naar te luisteren, behalve de wind die kreunt tussen oude schoorstenen
en nog oudere essen.
En niets om naar te kijken, behalve heuvels en heide, die ik bewandelde
toen het leven alles te hopen en niets te betreuren had.

When I look back in former life
I scarcely know what I have been
So swift the change from strife to strife

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

That passes over the wildering scene.

Als ik terug kijk op een vroeger leven
Weet ik nauwelijks wat ik ben geweest
Zo snel de verandering van streven naar streven
Die door het verwarrende tafereel sjeest

Geplaatst! In the Halifax Guardian.

Emily

Godzijdank weer teruggekeerd uit Brussel. Drie dagen te laat voor de begrafenis van onze tante, die zo dicht mogelijk is bijgezet bij de overblijfselen van haar geliefde zuster; onze moeder.

Branwell

Twee nachten heb ik gewaakt en was ik getuige van zo een gruwelijk lijden als ik mijn ergste vijand nog niet zou toewensen. Ik heb de gids en leidster verloren van alle gelukkige dagen verbonden met mijn jeugd.

hij drinkt/Anne brengt hem een brief/die hij leest

Geachte heer,

Ik heb niet de eer u persoonlijk te kennen, maar het zal u ongetwijfeld genoeg doen te horen dat uw kinderen...

kijkt naar afzender

Monsieur Heger, ach die brief is voor mijn vader bedoeld.

leest verder

Uw kinderen buitengewone vorderingen hebben gemaakt in alle takken van onderwijs.

Emily geeft nu pianoles en Charlotte doceert zelfs Frans. Mijn vrouw en ik willen uiteraard niet aandringen, maar wij zouden het buitengewoon op prijs stellen, als u hun toestemming zou willen verlenen terug te keren naar ons pensionnat.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Charlotte

Ik ben nu lerares Frans, verdien zestien pond per jaar, en heet officieel Mademoiselle Charlotte. Buiten schooluren voel ik me verschrikkelijk alleen, nu Emily bij vader is gebleven.

Branwell is met Anne meegegaan als huisleraar van de zoon van de familie Robinson, die Anne's zorgen is ontgroeid.

Mijn hart ging bijna dood in mijn binnenste. ziekelijk verlangen, hunkering spanden de snaren ervan aan. Wat waren de dagen lang. Hoe stil en levenloos. Het is vakantie.

Wat leken de verlaten ruimtes groot en leeg.

Hoe mistroostig de doodse tuin.

Het leven, een troosteloze woestijn.

Met wat een verschrikkelijke kracht, greep de overtuiging dat het lot mijn blijvende, onverzoenlijke vijand was, me steeds weer bij de keel.

In mijn hart klaagde ik hiervoor de genade of de rechtvaardigheid van God aan.

Ik concludeerde dat het een deel van zijn grote plan was dat sommigen vreselijk moeten lijden tijdens hun leven en ik huiverde, omdat ik zeker wist dat ik daar één van was.

Ik begon wandelingen te maken. Ik werd voortgedreven. Ik werd bevangen door een koorts, die me verbood te rusten; behoefte aan gezelschap liet in mijn ziel de hunkering, een niet te stillen honger voortduren. Het diepst van mijn ziel was beschadigd door een onuitsprekelijk gevoel van wanhoop over de toekomst.

Er was geen enkele reden om te proberen te genezen of te willen leven, en toch was er de meedogenloze en minachtende stem waarmee de dood mij tartte, om het gevecht aan te gaan met zijn onbekende verschrikkingen, volkomen onverdraaglijk.

Op een dag kwam er een impuls bij me op.

Ik betrad de kathedraal van St. Goedele waar de verspers bezig waren.

In één van de twee biechtstoelen, zag ik een priester, die zijn oor tot mij wendde.

Ik kende geen woord van de formule waarmee de biecht moet beginnen.

Ik zei dat ik buitenlands was en protestants. Hij antwoordde dat dan niet zou

kunnen: *jouis du bonheur de la confession*. Maar ik zei dat ik snakte naar een woord van raad of een uiting van troost; Ik heb een paar weken helemaal alleen geleefd, ik ben zwaar ziek geweest.

En ik heb een treurige last op mijn geest, die het gewicht niet langer kan dragen.

Ik denk dat hoe lang ik ook leef, niet zal vergeten wat het scheiden van monsieur Heger me heeft gekost. Het doet me zoveel pijn, hem pijn te doen, terwijl hij zo'n oprechte, beminnelijke en belangeloze vriend is geweest.

Emily

Er was geen vooropgezette bedoeling van zijn kant. Dat was zijn manier van doen met alle begaafde leerlingen van zijn vrouw.

Hij aanbad intellect dus aanbad hij Charlotte.

Charlotte

Zonder het te willen liet ik alles zien dat zich afspeelde in mijn hart en daar speelden zich stormen af. Al mijn pogingen die in te tomen waren nutteloos.

Als je mijn gedachten zou kennen.

Als je wist welke dromen mij bezighouden.

Welke onstuimige fantasieën mij verslinden.

Ik kon de eb en vloed in mijn aderen niet uitbannen en die eb en vloed waren altijd zichtbaar in mijn uiterlijk, en in mijn harde, weinig fraaie trekken.

Ik hilde in het geheim.

Branwell

Ik bevind mij in een paleis, met een heerlijke leerling. Ik krul mijn haar en parfumeer mijn zakdoek als een jonker.

Ik ben de lieveling van het hele gezin. Mijn meester is gul.

Maar zijn vrouw, mijn meesteres is nog veel guller. Ze is verdomd al te dol op me.

Ze is een knappe vrouw, zevenendertig ongeveer, donkere huid en glanzende ogen.

Ze wil dat ik tot het uiterste ga.

Haar man is ziek.

Ze heeft Anne verteld dat ze geen steek om hem geeft.

Des te meer geeft ze om mij, mijn Lydia Robinson.

Muziek: Mrs. Robinson/Simon & Garfunkel

Ide give a calm to one whose heart

Has banished calm from mine

Ide brighten up Gods work of art

Where thou has dimmed the shine

And all ask the wages, I should ask

For such a happy toil.

Ik zou rust geven aan iemand wiens hart

De rust uit het mijne heeft verbannen

Ik zou God's kunstwerk oplichten

Waar u de glans heeft gedempt

De enige beloning die ik zou vragen

Voor zulke heerlijke inspanning.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Charlotte
schrijft brief aan Heger

Mijn droom is een boek te schrijven en het op te dragen aan u, mijn leermeester, de enige meester die ik ooit heb gehad.

Vaak heb ik u in het Frans gezegd hoeveel ik u verschuldigd ben aan uw goedheid en raadgevingen.

Ik zou het graag een keer in het Engels zeggen.

Als ik u schrijf voelt het alsof de deur naar mijn hart opengaat.

Dag en nacht vind ik rust noch vrede, en als ik de slaap heb gevonden, word ik gefolterd door boze dromen. Daarin zie ik u, altijd weer u, altijd streng, altijd ernstig, altijd boos op mij.

Ik weet dat u ongeduldig zult zijn wanneer u deze brief leest, kwaad, u zult mij verwijten dat ik te opgewonden ben, te zwarte gedachten heb, etcetera.

Ik onderwerp me aan elk soort verwijt, maar kan en wil me niet neerleggen bij het verliezen van uw vriendschap.

Al met een heel klein beetje vriendschap zal ik tevreden zijn, gelukkig, een reden hebben om te werken, te leven.

Liever nog onderga ik de grootste fysieke kwellingen dan mijn hart te laten verscheuren door bittere spijt.

Ooit hebt u een beetje belangstelling voor me getoond, toen ik uw leerling was in Brussel, ik hecht eraan die belangstelling te houden, zoals ik hecht aan het leven.

Anne

Er zijn veel dingen gebeurd de laatste maanden.

Ik ben weggegaan bij de familie Robinson waar ik enige zeer onaangename, onverwachte ervaringen heb opgedaan met de menselijke natuur.

Branwell is ziek. Mr. Robinson heeft hem op staande voet ontslagen per brief, waarin stond dat hij zijn gedragingen had ontdekt, die hij omschreef als onuitsprekelijk slecht en hem opdroeg, op straffe van ontmaskering, onmiddellijk en voor altijd een eind te maken aan elke communicatie met alle leden van zijn familie.

Charlotte

De kaarsen verlichtten het souper dat in de eetkamer klaarstond.

Voor de open haard zat Lord Macara, in zijn hand hield hij een brief.

Zijn ogen gefixeerd op het vuur. Louisa naderde hem.

Charles kon niet ontkomen aan zijn starende blik die langs Louisa gleed, toen zij zich over hem boog. Een blik van leegte, maar ook van dromerige gevoelloosheid en bedwelming.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Louisa/Emily
Wil je wat eten?

Macara/Branwell
God nee,

Charlotte
De markiezin keek Charles veelbetekenend aan met een blik van verstandhouding.
Ze zei....

Louisa
Geleerde mannen kunnen af en toe zo nukkelig zijn.
Kom.

Charlotte
Kom, zei ze. Terwijl ze naar de tafel zweefde.

Louisa
zweeft naar de tafel

Neem een sandwich Charles en geef mij een vleugeltje van die kip.
Wij kunnen elkaar vermaken tot Macara weer tot zichzelf is gekomen.

Charlotte
Ondertussen werd de glimlach van de markies, die zo nu en dan over zijn gezicht gleeed als zonneschijn, zwakker en minder frequent.
De bijna sensuele blik van intense tevredenheid maakte plaats voor die van vermoeidheid.
Hij stond op en toen pas zag hij Charles.

Macara
Ho Charles, ben jij daar, en Louisa ook. Kijk eens aan.
Jullie waren in de kerk, zei iemand, geloof ik, en misschien ook wel niet.
Ik voel me zo vreemd, mijn hoofd bonkt.

Charlotte
Hij schonk zichzelf met onvaste trillende hand een glas water in.

Macara
Ik moet dat experiment niet al te vaak doen.
Wat denk je wat er met me aan de hand is Townsend?

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Charles/Anne
Vergiftiging.

Charlotte
zei hij kort maar krachtig.

Markies
Vergiftiging. Ik denk dat je gelijk hebt Townsend.
Zoals je weet was het een prachtige avond vanavond.
Ik wandelde de heuvel op om mijn gedachten te ordenen en wat tot rust te komen.
Alles scheen mooi, blauwe lucht, knisperend lofer, groene oevers aan de ruisende rivier; maar ik was intens treurig. De schoonheid van de natuur liet me koud.
Ik voelde me zo hopeloos verloren en eenzaam.
Dus keerde ik terug naar huis in de hoop Louisa daar aan te treffen.
Maar zij was er niet.
Ik ging zitten, wachten.
Het werd langzaam donker. Ik zag over elk object in de kamer een grijze sluier glijden: spookachtig griezelig in mijn zwarte verbeelding.
Ooit had ik hier van kunnen genieten; de invallende duisternis kan geheimzinnig en bekoorlijk zijn.
Maar nu, nu niet Mister Townsend.
Toen zag ik het kleine doosje, dit doosje. En ik aarzelde niet in mijn lijden, de toegang die ik had tot de inhoud, een simpele drug, wat opium tot mij te nemen.
Nee, ik proefde en proefde en bijna onmiddellijk was daar de omslag.
In vijf minuten werd ik van de meest miserabele, neerslachtige mens ter wereld, een getroost, rationeel, gelukkig persoon, vredig, rustig, in staat tot creatieve gedachten. Ik ervoer gelukzaligheid.
Zelfs deze brief, die mij zoveel pijn had gedaan, kon mij niet meer deren.
Zorgen verdwenen als sneeuw voor de zon en het leek alsof mijn geest opvloog en danste naar de mooiste hogere sferen die onze verbeelding in staat is te openbaren.
Dus Townsend, ik heb hierdoor geen enkel medemens leed berokkend of gekwetst, zelfs mijzelf geen leed aangedaan.
Wellicht heb ik mijn leven een fractie bekort.
Nou en, wat dan nog? De eeuwige slaap zal toch eens komen. Beter laat dan nooit.

Charles
Ik heb geen bezwaar.

Macara
Louisa, jij?

De Bröntes © Martin van Veldhuizen

Louisa

Ik begrijp helemaal niet wat er zo mooi is aan die opium.

En ik wil het niet proberen ook.

En wat betreft die depressieve gevoelens,

Charlotte

Dat zeg je tegen Charles, niet tegen de markies

Louisa

tegen Charles

Hij chargeert.

Ik zeg dikwijls tegen Macara dat hij die voor een groot deel zelf cultiveert.

Charlotte

De edelman zuchtte, legde zijn trillende hand op de hare en zei:

Macara

Dat je dat maar lang moge denken Louisa.

Charlotte

Omdat Charles vond dat de markies in een veel te sentimentele bui was, om een goed gesprek aan te gaan, stond hij op om te vertrekken.

De markiezin begeleidde hem naar de deur.

Louisa

Is hij niet frénétique, (bezeten) Charles.

Wat een flauwekul om zo te overdrijven over een slecht humeur.

Goedenacht Charles.

Charlotte

Goedenacht Madam, zei Charles.

Anne

Vader heeft een oogkwaal. Hij ziet heel erg slecht.

Patrick

Ik zag dat Branwell zo onder de bekoring was van deze rijpe, slechte vrouw, Mrs. Robinson, dat hij met tegenzin naar huis ging voor de vakantie, zo kort mogelijk bleef en ons verbijsterde en ongerust maakte met zijn buitengewone gedrag. Het ene moment uitgelaten en het andere in diepe depressie.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Hij beschuldigde zichzelf van de zwaarste schuld en verraad, zonder te omschrijven wat dat was en legde over het algemeen een lichtgeraaktheid aan de dag die grensde aan waanzin.

Anne

Charlotte kwijnt weg in een depressie.

Maar Emily en ik hebben een uitstapje gemaakt naar de kust.

Emily schrijft veel poëzie en is nog steeds bezig met een roman.

Heathcliff/Branwell

O, Cathy, O, mijn leven. Hoe kan ik dit verdragen.

Nelly/Anne

tegen Lockwood/Charlotte

Was de eerste zin die over zijn lippen kwam. Een minuut of vijf hield hij haar zwijgend omklemd en overlaadde haar met meer kussen dan hij ooit in zijn leven gegeven had. Maar zij, mijn gebiedster kuste hem eerst.

Zodra hij haar zag, wist hij, net als ik dat ze gedoemd was te sterven.

Cathy/Emily

Jij en Edgar hebben mijn hart gebroken Heathcliff.

En jullie komen bij mij jammeren alsof jullie medelijden verdienen.

Ik wil geen medelijden met je hebben. Ik niet. Je hebt me vermoord en het heeft je zo te zien geen kwaad gedaan.

Wat ben je sterk. Hoeveel jaar denk je nog door te leven, nadat ik ben begraven.

Nelly

Hij probeerde op te staan, maar ze greep z'n haar vast en drukte hem omlaag tegen de grond.

Cathy

Ik wou dat ik je kon vasthouden tot we allebei dood waren.

Het kan me niet schelen of je pijn lijdt. Jouw lijden laat me koud.

Waarom zou jij niet lijden. Ik lijd ook.

Zal je gelukkig zijn, als ik onder de grond lig?

Zul jij over twintig jaar zeggen: dat is het graf van Catherine Earnshaw.

Ik heb lang geleden van haar gehouden en voelde me ellendig toen ik haar verloor.

Ik heb sindsdien van veel andere vrouwen gehouden.

Mijn kinderen zijn me dierbaarder dan zij me was en wanneer ik sterf zal ik niet blij zijn haar weer te zien. Zul je dat zeggen Heathcliff?

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Heathcliff

Kwel me niet tot ik even krankzinnig word als jij.

Nelly

Riep hij uit, terwijl hij zich los rukte en knarste met zijn tanden.

Er sprak een woeste wraakzucht uit Catherine's gezicht, uit de witte wangen, bloedeloze lippen en vonkelende ogen. In haar gesloten vingers hield ze een paar van zijn lokken die ze had vastgegrepen.

En toen hij haar losliet zag ik duidelijk vier blauwe plekken op haar kleurloze huid.

Heathcliff

Ben je van de duivel bezeten om zo tegen mij te spreken terwijl je stervende bent?

Jouw woorden zullen eeuwig in mij doorbijten.

Je weet dat je liegt.

Is het niet voldoende voor jouw duivelse egoïsme dat ik zal kronkelen van de helse kwellingen, terwijl jij vrede zult hebben?

Nelly

Cathy kreunde omdat ze weer besef kreeg van het onregelmatige bonzen van haar hart dat bij deze opwinding zichtbaar en hoorbaar klopte.

Cathy

Ik zal geen vrede hebben.

Ik wens je geen grotere kwelling toe dan de mijne Heathcliff.

Ik wens alleen dat we nooit gescheiden worden.

Als jij verdriet zult voelen, zal ik onder de aarde hetzelfde verdriet voelen.

Kom hier weer bij me knielen. Jouw boosheid is erger dan mijn harde woorden.

Je hebt mij van je leven nooit kwaad gedaan. Kom.

Nelly

Zijn gezicht was asgrauw van emotie. Hij liep naar het haardvuur en hij bleef met zijn rug naar ons toe staan. Toen richtte ze zich tot mij.

Cathy

Zie je nu wel Nelly. Zoveel houdt hij van mij. Ach, wat maakt het uit.

Dit is mijn Heathcliff niet.

Van de mijne blijf ik toch houden. Ik neem hem met me mee. Hij leeft in mijn ziel.

Ik snak er naar te ontsnappen uit deze gevangenis, naar de zalige wereld om daar altijd te blijven. Ik snap niet dat hij niet bij me wil zijn. Ik dacht dat hij dat wilde.

Heathcliff, liefste. Je mag je nu niet verzetten. Kom bij me Heathcliff.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Nelly

Vol verlangen stond ze op. Hij draaide zich naar haar om, een toonbeeld van wanhoop. Ogen wijd open en vochtig, bliksemde haar vurig toe.

Zijn borst ging heftig, met schokken op en neer.

Toen maakte Catherine een sprong en hij ving haar op.

Ze zaten geklonken in een omhelzing.

Toen ik toesnelde om te zien of ze was flauwgefallen, knarste hij naar me met zijn tanden, schuimbekkend als een dolle hond en drukte haar tegen zich aan, terwijl hij onbeheerst tegen haar zei...

Heathcliff

Nu laat je me zien hoe wreed je geweest bent, wreed en gemeen. Waarom heb je je eigen hart verraden Cathy?

Waarom veracht je me? Ik kan je niet troosten. Je hebt dit verdiend.

Je hebt jezelf vermoord. Ja, kus me maar, huil maar.

Ze zullen je ten gronde richten. Ze zullen je verdoemen.

Je hield van me, welk recht had je dan om me te verlaten? Welk recht?

Geef me antwoord. Voor je armzalige gevoelens voor Linton.

Jij hebt ons gescheiden. Ik heb je hart niet gebroken. Je hebt het zelf gebroken.

En daardoor heb je ook het mijne gebroken.

Wil ik leven?

Wat voor leven is dat, wanneer jij....

O god, zou jij willen leven met je ziel in het graf?

Nelly

Laat me met rust, laat me met rust, snikte Cathy.

Cathy

Laat me met rust. Ik moet nu boeten met mijn dood. Het is genoeg.

Jij hebt mij ook verlaten.

Maar ik vergeef je. Vergeef je mij?

Heathcliff

Laat me je ogen zien.

Ik vergeef je.

Ik houd van mijn moordenaar. Maar de jouwe. Hoe moet ik dat kunnen.

Nelly

Ze zwegen, hun gezichten tegen elkaar verscholen, bedekt met elkaars tranen.

Totdat mijn meester Edgar Linton binnenkwam.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Charlotte

Bij toeval stuit ik op een dag op een manuscript met gedichten in het handschrift van mijn zuster Emily.

Ik lees het door en word gegrepen door iets dat meer is dan een verrassing.

Dit zijn geen gewone ontboezemingen en helemaal niet het soort gedichten dat

vrouwen over het algemeen schrijven. Compact zijn ze, bondig en oprecht.

Ze klinken na in mijn oren als bijzondere muziek; wild, melancholiek. Verheffend.

Anne

Mijn zus Emily heeft niet bepaald een open karakter, zelfs degenen, die haar het

naast en liefst zijn laat zij niet ongestraft in de uithoeken van haar geest en

gevoelens doordringen.

Charlotte

Het kost me uren haar te verzoenen met mijn ontdekking en dagen om haar te overtuigen dat dergelijke gedichten moeten worden uitgegeven.

Al heel jong koesterden we de droom ooit schrijver te worden.

Anne

Die droom wordt nooit vergeten, maar de noodzaak om een inkomen te verwerven heeft altijd in de weg gestaan.

Ik heb Charlotte mijn gedichten ook laten lezen. Ze zegt dat ze een zoet, oprecht

eigen pathos hebben. We publiceren alle drie onze gedichten in één bundel,

maar verbergen onze namen achter die van Currer, Ellis en Acton Bell

omdat we afkerig zijn van persoonlijke publicatie en omdat we de indruk hebben

dat vrouwelijke schrijvers vaak met een vooroordeel worden gezien.

Emily

Critici kastijden vrouwen of belonen hen met vleierij die geen echte lof is.

Charlotte

We kunnen Branwell niets vertellen over onze publicatieplannen uit angst bij hem een diepe steek van pijn te veroorzaken om zijn verspilde tijd en verkwiste talent.

Branwell

Mr. Robinson is overleden.

Binnenkort zal ik de echtgenoot zijn van de vrouw van wie ik het meest in de

wereld houd en met wie ik, in meer dan één opzicht vrij kan leven om te proberen een naam voor mezelf te maken in de wereld van het nageslacht.

Zonder gekweld te worden door de kleine maar vele verstoringen die ons steken als muskieten in de wereld van de dagelijkse inspanning.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Emily

De dood van Mr. Robinson geeft Branwell een voorwendsel alles om zich heen overhoop te gooien met zijn emoties.

Kort daarna komt het nieuws dat Mr. Robinson zijn testament heeft gewijzigd voor hij stierf, en elke kans op een huwelijk tussen zijn weduwe Lydia Robinson en Branwell heeft verijdeld door te bedingen dat ze geen shilling krijgt als ze ooit weer met hem in contact zal treden.

Anne

Mrs. Robinson is natuurlijk niet bereid haar comfortabele levensstijl op het spel te zetten en zich de hilariteit en verachting van de maatschappij op de hals te halen door met een zeventien jaar jongere arme leraar te trouwen. Ze stuurt haar koerier naar de Black Bull, het café waar Branwell meestal te vinden is om mijn broer een uiteenzetting te geven van haar omstandigheden.

Branwell

maakt briefje open/leest

Een testament dwingt mij te kiezen tussen hart en bezit.

Wees dus zo goed Sir geen contact meer met mij op te nemen.

Probeer me vooral niet terug te zien.

krijgt een toeval/blaat als een schaap

Mijn arme Lydia.

Haar geest is verwoest.

Ze is volledig door hem, haar echtgenoot uitgeput.

Haar gekwelde geweten, haar ontombare liefde voor mij heeft haar gek gemaakt.

Haar gevoelige ziel, volledig kapot.

Ik heb de fatale klap gehad.

Ben versteend tot marmer door de slag.

Te taai om te sterven, te ellendig om te leven.

Een uitzichtloze toekomst, waar ik evenmin aan wil beginnen als een martelaar gebonden wil worden aan een paal.

Emily

Hij drinkt en probeert de pijn te verzachten door opium.

Perst vader geld af, want anders, zegt hij, pleegt hij zelfmoord.

Branwell

Ik eet niet meer, de nachten zijn verschrikkelijk.
Steeds sta ik weer stil bij dezelfde scènes uit het verleden;
haarzelf, haar stem, haar persoon, haar gedachten.
Ik zal blij zijn als God me wegneemt uit dit leven.
In de volgende wereld kan ik niet slechter af zijn dan in deze.

Anne

leest voor uit de krant

Wie Currer, Ellis en Acton Bell zijn, komen we nergens te weten. Of de dichters uit een verleden of heden stammen, levend of dood zijn, Engels of Amerikaans, waar ze geboren zijn of waren, wat hun leeftijd en status is. De uitgevers vonden het niet nodig dat voor de nieuwsgierige lezer te onthullen.

Charlotte

leest uit andere krant voor

Een familie met een gave voor het lied. Maar het is onder de drie broers zeer ongelijk verdeeld. Het vereist in het geval van Acton Bell, de toegeeflijkheid van de liefde en stijgt in dat van Ellis tot een inspiratie die een gehoor zou kunnen vinden in de buitenwereld. Een verfijnde grillige geest met een duidelijke reikwijdte die hoogten kan bereiken waar hier niet naar gestreefd wordt. Ik word helemaal niet.....

Emily

leest voor uit weer een andere krant

In lange tijd hebben we niet van zulke oprechte poëzie mogen genieten.
Een zonnestraaltje dat het oog verblijdt met een gerede pracht, en het hart met beloften van schitterende uren in het vooruitzicht.
Krachtige, verfrissende poëzie, geen saaie imitatie van vertrouwde regels, maar oorspronkelijke gedachten en een eigen stijl.

Charlotte

Twee exemplaren verkocht en een verzoek om onze handtekening ingewilligd.
We bieden de uitgever nu drie romans aan die zowel in één band kunnen verschijnen als afzonderlijk.
Als we echt van het schrijven willen leven moeten we wat praktischer worden en economischer gaan denken.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Ik heb al maanden regelmatig hevige kiespijn en dientengevolge slapeloze nachten die ik benut met het schrijven aan een nieuwe roman met als titel: Jane Eyre.

geeft boek aan Emily/die voorleest

Denkt u dat ik kan blijven om niets voor u te worden? Denkt u dat ik een automaat ben? Een machine zonder gevoelens? En kan verdragen dat mijn korst brood uit mijn mond wordt gestoten, en mijn druppel levenswater uit mijn beker gespat. Denkt u dat ik, omdat ik arm, onbeduidend, onaanzienlijk en klein ben, geen ziel en geen hart heb? Dan denkt u verkeerd! Ik heb evenveel ziel als u – en zeker evenveel hart! En als God me had begiftigd met enige schoonheid en veel welvaart zou ik het u net zo moeilijk hebben gemaakt mij te verlaten als het nu voor mij is u te verlaten. Ik praat nu niet tegen u vanuit gewoonte, conventies of zelfs sterfelijk vlees – het is mijn geest die zich tot uw geest richt, alsof we beiden door het graf waren gegaan en aan Gods voeten stonden, als gelijken – zoals we zijn.

Anne

op met kranten/geeft Charlotte een brief

Een brief van je uitgever.

Charlotte opent de brief/er zit een andere brief in

Charlotte

Een brief van Thackeray, doorgestuurd door mijn uitgever.

Anne

Makepiece Thackeray!?

Charlotte

Ik wilde dat u me Jane Eyre niet gestuurd had.

Het boeide me zozeer dat ik al lezende een hele dag heb verloren (of gewonnen zo u wilt) terwijl mijn drukkers op kopij wachten.

Wie de auteur kan zijn kan ik niet raden. Als het een vrouw is kent ze haar taal beter dan de meeste dames of heeft ze een klassieke opleiding genoten.

Het is een prachtig boek – de man en vrouw voortreffelijk – de stijl zeer royaal en recht door zee. Sommige van de liefdespassages brachten me tot tranen.

Wie is deze schrijver?

Breng de auteur mijn respect en dank over.....

Anne

leest voor uit de kranten

Een uitzonderlijk boek.

Een onmiskenbaar groot talent.

Alle serieuze romanschrijvers van vandaag verliezen het van Currer Bell.

Beslist de beste roman van het seizoen.

Charlotte rukt de kranten uit Anne's hand/geeft boek en recensies aan Patrick

Charlotte

Vader, ik heb een boek geschreven

Patrick

Is dat zo lieve?

legt de spullen opzij

Ik heb het druk.

Je kunt me nu niet lastig vallen met een manuscript.

Charlotte

Maar papa, het is al gedrukt.

Patrick

Ik hoop niet dat je jezelf tot domme onkosten hebt laten overhalen.

Charlotte

Ik denk dat ik er wel wat geld mee zal verdienen.

schrijft

Dear Sir,

Honderd pond is een klein bedrag voor een jaar intellectuele arbeid, maar ik ben ervan overtuigd dat u, mocht het uiteindelijke resultaat van mijn inspanning succesvoller blijken dat u nu voorziet, u mij een redelijke aanvulling zult geven op het honorarium dat u nu biedt.

Ik kan Jane Eyre niet voor de derde keer herzien, maar stem wel in met uw voorstel: "een autobiografie" als ondertitel op het omslag te vermelden.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Charlotte
tegen Patrick

Mag ik u een paar recensies voorlezen vader?

Patrick

Mijn dochter had een boek geschreven en het was veel beter dan ik verwachtte. Mijn rustig, lieve Charlotte, één en dertig jaar oud, bleek de literaire sensatie van Londen te zijn: Currer Bell.

Emily

Branwell ontvangt regelmatig zwijggeld van Mrs. Robinson, dat hij onmiddellijk spendeert aan drank en verdovende middelen.

Hij heeft voortdurend flauwttes en is er zelfs in geslaagd om brand te stichten in zijn kamer en daarna in slaap te vallen met een haarlok van haar op zijn borst. Gelukkig kwam Anne net langs zijn kamerdeur, ze probeerde hem wakker te krijgen, maar dat lukte haar niet. Hij was totaal buiten westen.

Ik heb hem uit het bed gesleurd en vanaf dat moment wil vader dat hij bij hem in de kamer komt slapen.

Hij heeft nu aanvallen van delirium tremens van het vreselijkste soort en roept, dat of wel hij of wel mijn arme vader de volgende dag dood zal zijn.

Branwell

Het is haar schuld, haar schuld.

De arme oude man en ik hebben een verschrikkelijke nacht gehad.

Hij doet zijn best de arme oude man, maar ik heb het helemaal te pakken.

Wil iemand mij voor vijftig penningen gin laten brengen in een juiste maatbeker?

Het is haar schuld.

Emily

leest voor uit Wuthering Heights

Ik kan niet leven zonder mijn ziel.

Hij beukte met zijn hoofd tegen de knoestige boomstam en jankte met zijn ogen ten hemel. Niet als een mens, maar als een wild beest dat met messen en speren de dood in wordt gesard. Ik zag dat er bloedspatten op de boombast zaten. Ook zijn hand en voorhoofd waren bezoedeld. Hij wekte nauwelijks mijn medelijden.

Het vervulde me met ontzetting.

Anne

op met krant/leest

Wuthering Heights, een ruw en lomp boek, dat de verderfelijke invloed toont van onbeteugelde passie en een algemene grofheid en woestheid die niet thuishoort in de kunstwereld.

Branwell pakt het door hem gemaakte schilderij van zijn zusters en hem en poetst of schildert zichzelf weg

Mijn hele leven heb ik niets goeds of groots gedaan.

Ook ik ben een oude man.

Wat is een oude man?

Een man die blijft verlangen.

Maar nergens de kracht meer voor heeft.

Ik ben meer dan een oude man.

Ik heb zelfs het verlangen niet meer.

Think not that life is happiness

But deem it duty joined with care.

Implore for Hope in your distress,

And for your answer get despair.

Yet travel on, for Life's rough road

May end, at last, in rest with God

Denk niet dat het leven geluk is,

Maar noem het plicht en zorg.

Smeek om hoop in uw ontredde ring,

En krijg als antwoord Wanhoop.

Doch reis verder, want de ruwe levensweg

Kan tenslotte eindigen in rust met God.

Charlotte

Toen de strijd voorbij was en een marmeren kalmte volgde op de laatste doodsnoed, leken mij al zijn zonden niets toe op dat moment.

Branwell was in zijn jeugd de trots en hoop van ons allen.

Anne

Mijn arme vader achtte zijn enige zoon natuurlijk hoger dan zijn dochters.
En hoe veel en lang hij ook had moeten lijden om hem, hij schreeuwde
om zijn verlies als David om dat van Absalom.
Mijn zoon! Mijn zoon!

Patrick

Mijn zoon.
Een schipbreuk van talent.
De ondergang van beloften.
Het voortijdig doven van iets dat een brandend en stralend licht had kunnen zijn.
De diepte van zijn verdriet vermoordde hem.

Emily

The Tenant of Wildfell Hall, het nieuwe boek van Anne, werd verkocht aan een
Amerikaanse uitgever als het laatste boek van Currer Bell.
Charlotte wil dat we naar haar uitgever gaan om onze ware identiteit te onthullen.
Ik weiger pertinent mijn nom de plume op te geven. Ik ben absoluut niet van plan
om in de openbaarheid te treden.
Ze neemt Anne maar mee naar Londen. Het is tenslotte haar boek.
Bovendien is het niet mijn probleem, maar dat van Charlotte.

Charlotte

Mijn uitgever George Smith maakt een prettige indruk. Een sterke, intelligente
zakenman, jong, knap en ondernemend.
Ik gaf hem een brief van zijn hand gericht aan Currer Bell.
Hij keek ernaar, toen naar mij, opnieuw en opnieuw.
Ik moest lachen om zijn verbazing.
Hij zegt: bent u Currer Bell?
Nee, zeg ik, ik ben Charlotte Brontë.

Anne

Hoe lang blijft u in de stad?
U moet vanavond mee naar de opera, Rossini, zei hij.
Thackeray zal zo blij zijn u te zien.

Charlotte

We waren helemaal niet gereed voor de opera.
We hadden geen fraaie, elegante jurken, maar ik dacht dat het verstandig zou zijn
geen tegenwerpingen te maken.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Ik deed mijn hoofdpijn in mijn zak en we hulden ons in onze dagelijkse landelijke kledij, die we bij ons hadden.

George Smith zelf was in avondkleding.

Ik glimlachte in mezelf toen ik met hem over de rode loper liep naar zijn loge.

Ze moeten ons vreemde merkwaardige wezens hebben gevonden.

Voorals mij met mijn bril.

Beschaafde dames en heren keken naar ons met lichte minachting.

Toch voel ik een prettige opwinding.

Ik zie dat Anne, zoals altijd kalm en lief is.

Anne

Een elegante, knappe, wereldse man, met twee overduidelijke oude vrijsters van het platteland, die hij uiterst voorkomend behandelt.

Ik zie nog hoe Charlotte hem in zijn arm knijpt en fluistert; weet u, ik ben niet gewend aan dit soort dingen, deze pracht en praal.

Charlotte

Ik zou best kunnen wennen aan dat soort dingen, die pracht en praal.

Een beroemd schrijfster zijn, die door iedereen gekend en bewonderd wordt.

Anne

We komen moe en afgemat thuis, maar overladen met boeken van Mr. Smith.

Emily ziet er slecht uit. Ze heeft een zware griep opgelopen toen we weg waren.

Charlotte

Ik ben een wrak, maar Emily lijkt er beroerder aan toe.

Ze hoest en is kortademig. Ik vrees dat ze pijn op de borst heeft.

Ze is heel mager en bleek.

Het heeft geen zin haar vragen te stellen, je krijgt geen antwoord.

Ze weigert medicijnen te nemen.

Anne

Emily is ziek, heel ziek.

Als je haar zou zien, zou je toe moeten geven dat er geen hoop is.

Zo'n hol, bleek en uitgeteerd uiterlijk heb ik nog nooit gezien.

Ze heeft een diepe, droge hoest, haalt moeilijk adem en hijgt na de geringste inspanning.

Ze heeft pijn in haar borst en zij.

Ze weigert een dokter te laten halen.

Charlotte met kranten/geeft die aan Emily/Emily leest met moeite, maar glimlachend voor

Emily

Ellis Bell is een verkwister van kwaadaardigheid.

The Tenant of Wildfell Hall, van Acton Bell, vertoont dezelfde gebreken als Jane Eyre, één van de grofste boeken die we ooit lezen.

Weerzinwekkend. Moeder en kind verlaten alcoholische vader.

Charlotte

leest voor uit The Tenant

Het schijnt dat mijn echtgenoot Mr. Huntingdon er alles aan doet om te ontdekken waar ik zit. Maar hij wil mij niet terug, hij wil mijn kind hebben. Als ik liever gescheiden van hem wil wonen zal hij mij die “gril” toestaan, zegt hij, en me met rust laten en me zelfs een redelijk toelage sturen, als ik hem maar onmiddellijk mijn zoon teruggeef. Maar de hemel verhoede dat. Ik verkoop mijn kind niet voor geld, als zouden we beiden omkomen van de honger; hij is dood beter af bij mij dan levend bij zijn alcoholische vader.

Emily

Pas op dames voor dit boek.

Een man die zichzelf respecteert zou dit boek niet mogen introduceren bij zijn gezin. Het is een immoreel boek.

Laat een dergelijk boek niet rondslingeren op de salontafel. Stelt u zich eens voor dat uw dochters dit zouden lezen.

Heathcliff, het toppunt van beestachtigheid. Nachtmerries en dromen waar duivels dansen en wolven huilen. Verspild talent. Ellis Bell zou een kunstenaar kunnen worden, misschien een toneelschrijver.

Nelly/Anne

tegen Heathcliff

Mister Heathcliff, eet nu iets en rust dan wat.

U hoeft maar in de spiegel te kijken om te zien dat u het nodig heeft.

Uw wangen zijn hol, uw ogen bloeddoorlopen, als iemand die sterft van de honger en blind wordt door gebrek aan slaap.

De Bröntes © Matin van Veldhuizen

Heathcliff/Patrick

Ik kan er niets aan doen, dat ik niet eten of rusten kan. Ik verzeker je dat ik het niet met opzet doe. Als ik zou kunnen eten zou ik het doen.

Maar je kunt net zo goed iemand die dreigt te verdrinken op een armlengte van de kust laten uitrusten.

Ik moet die kust bereiken en dan zal ik rusten.

Ik ben te gelukkig en toch niet gelukkig genoeg.

De zwakheid van mijn ziel doodt mijn lichaam, maar is niet bevredigd.

Nelly

Een vreemd geluk.

Als u wilt luisteren, zou ik u een raad geven die u gelukkig kan maken.

Heathcliff

Kom maar op. Geef me die raad.

Nelly

Zou het kwaad kunnen een priester te laten komen om u te tonen hoever u van de voorschriften bent afgedwaald en hoe ongeschikt u bent voor de hemel, tenzij er een verandering komt voor u sterft?

Heathcliff

Ik ben je eerder verplicht dan boos, want je herinnert mij aan de wijze waarop ik begraven wil worden. Ik wil in de avond naar het kerkhof gedragen worden.

Er hoeft geen geestelijke te komen en ik wens ook geen toespraken.

Charlotte

Emily gleed snel weg.

Ze had haast ons te verlaten.

Toch werd ze, terwijl ze lichamelijk wegteerde, geestelijk sterker dan we haar ooit hadden gekend. Het verbaast me hoe ze haar lijden trotseert. Nog nooit heb ik zoiets gezien, maar ik heb dan ook nooit haar gelijke in wat dan ook gezien.

Sterker dan een man, eenvoudiger dan een kind, vol begrip voor anderen, meedogenloos voor zichzelf.

Getuige moeten zijn van haar bevende handen, haar krachteloze ledenmaten, verzwakte ogen geeft een verdriet dat niet te beschrijven is.

Patrick

Haar stervende ogen wendden zich met tegenzin af van de heide en de aangename middagzon.

Ze was pas dertig jaar oud toen ze door tuberculose van de wereld werd weggerukt, mijn Emily.

Anne

We knippen Emily's haar af om rouwsieraden van te maken en kopen witte begrafenishandschoenen.

Keeper, haar hond volgde de kist naar de grafkelder, daarna ging hij liggen bij de deur van haar kamer en heeft dagenlang hartverscheurend gejangt.

Charlotte

Wij zijn nu erg kalm. Haar lijden is voorbij, het schouwspel van de doodsnoed vergleden, de begrafenisdag achter de rug.

We voelen dat ze vrede heeft.

Geen angst meer voor de vorst en de snijdende kou.

Emily voelt ze niet.

Zoet is de rust na hard werk en de stilte na de storm.

Emily weet het.

Anne

A dreadful darkness closes in

On my bewildered mind

Oh let me suffer & not sin

Be tortured yet resigned.

Een gruwelijk duister omknelt

Mijn verdwaasd gemoed

Niet zondigen door lijden geveld,

Gekweld, mijn zonden toch verzoet.

Patrick

Mijn lieve, kleine Anne.

De dokter heeft haar trekpleisters gegeven in haar zij.

En hete compressen die haar ziekte naar de oppervlakte moeten trekken.

Ze moet schellevisleverolie slikken.

Lieve Anne, kom bij me zitten.

Anne

Die olie smaakt naar wagensmeer.

De artsen zeggen dat verandering van lucht, of verplaatsing naar een beter klimaat in geval van tering alleen maar succesvol is als de remedie op tijd wordt aangewend.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Niet uitstellen tot het te laat is.

Ik ben beslist zwakker en magerder geworden, ik hoest vooral 's nachts veel, ben kortademig bij het trappenlopen of andere inspanning, net als Emily.

Mijn God, er is geen tijd te verliezen.

Ik zou graag de zee nog willen zien als de goudenregen en seringen in bloei staan.

Charlotte

Toen we Emily verloren, dacht ik dat we de laatste teugen uit de kelk van beproeving hadden gedronken.

Maar als ik Anne hoor hoesten zoals Emily hoestte, vrees ik dat er weer scherpe bitterheid te proeven zal zijn.

Anne

Ik maakte nog een ritje over het strand in een ezelswagen.

Bij thuiskomst voelde ik me anders en vroeg om de dokter.

Ik vroeg hem hoe lang ik nog te leven had, en dat hij de waarheid kon spreken, omdat ik niet bang ben voor de dood.

Hij zei: de dood is nabij.

Ik bedankte hem voor zijn oprechtheid.

Charlotte

Zelfs als ze op sterven ligt, zijn haar gedachten nog voor anderen.

Ze zei: houd moed Charlotte, houd moed.

Even later, toen het eten door de halfopen deur werd aangekondigd, buig ik mij voorover om de ogen van mijn overleden zuster te sluiten.

Patrick

In negen maanden drie kinderen verloren.

Terwijl ik alleen maar kon bidden voor de rust van de ziel van mijn jongste dochter, amper achtentwintig jaar oud, werd haar lichaam honderd kilometer verderop begraven bij de zee.

Anne

Uiteindelijk kwam er een eind aan onze wandeling.

De steeds hogere en ruigere heuvels hadden ons geruime tijd elk zicht benomen, maar toen we de top van de steile helling bereikten en omlaag keken, lag er een opening voor ons.

De blauwe zee schitterde ons tegemoet, donker, paarsblauw niet doodkalm, maar overdekt met fonkelende schuimkoppen, minuscule witte spikkels twinkelden in haar schoot en konden zelfs met het scherpste oog nauwelijks onderscheiden

worden van de kleine zeemeeuwen die erboven dansten, hun witte vleugels glinsterend in het zonlicht.

Charlotte

Het is voorbij.

Branwell, Emily en nu ook Anne zijn als dromen overleden, zoals mijn zusters twintig jaar geleden.

Eén voor één sliepen ze in, in mijn armen en heb ik hun gebroken ogen gesloten.

En één voor één heb ik ze begraven zien worden.

Het huis is stil en leeg, hun kamers leeg.

Ze liggen nu in zulke smalle ruimtes en zullen nooit meer terugkeren in die kamers.

Vooral tegen de avond wordt het gevoel van verlies bijna te veel voor me.

Op zulke momenten ben ik opstandig, alleen de gedachte aan mijn arme vader in de kamer naast me, of Tabby in de keuken, of een liefkozing van de treurige hond brengen me tot zachtere gevoelens en rationelere inzichten.

Als ik zonder slaap zou kunnen, zou ik het bed nooit zoeken, wakend denk ik aan hen, slapend droom ik van hen.

En dan de dag, de eenzaamheid, herinnering en verlangen als mijn enig gezelschap.

Maar gebroken ben ik niet, nog niet.

Er rest nog wat kracht om het leven verder aan te gaan.

Ik heb veel troost en genade.

Mijn werk is de enige radicale remedie tegen mijn diepgeworteld verdriet.

Mijn beste gezelschap.

Rochester/Patrick

Gelijken. Ja Jane, gelijken dat zijn we.

hij trekt zich naar haar toe/wil haar kussen/ze verzet zich

Jane, laat het toe, worstel niet zo als een wilde doodsbangе vogel, die in wanhoop zijn veren uittrekt.

Jane

Ik ben geen vogel en er is geen net waarin ik verstrikt zit.

Ik ben een vrij, menselijk wezen met een onafhankelijke wil, en daarom ga ik u nu verlaten.

Rochester

En je wil zal je lot bepalen.

Ik bied je mijn hart, mijn hand en een deel van alles wat ik bezit.

Jane

Speel geen spelletje met mij Sir.

Rochester

Ik vraag je om aan mijn zijde door het leven te gaan, mijn tweede ik te zijn,
en mijn beste vriend op aarde.

Jane, wil je met me trouwen?

ze zegt niets

Rochester

Twijfel je aan me Jane?

Jane

Volkomen.

Rochester

Heb je geen vertrouwen?

Jane

Geen enkel.

Rochester

Ben ik in jouw ogen een leugenaar.

Kleine sceptica, ik zal je overtuigen.

Jou, jij vreemd, bijna onaards wezen, heb ik lief als mijn eigen vlees en bloed.

Jou, arm, duister, klein en lelijk als je bent, smee ik me te aanvaarden
als je echtgenoot.

Jane

Wat mij?

Meneer Rochester, Sir, laat me uw gezicht zien, draai het naar het maanlicht.

Rochester

Waarom?

Jane

Omdat ik wil zien wat erop te lezen staat.

Draai u om.

Rochester

Zo dan

Kijk maar, dan zul je zien dat er nauwelijks meer op te lezen staat dan op een verkreukeld, volgekrast vel papier.

Lees maar, maar doe het snel want ik lijd.

Charlotte

Arthur Bell Nicholls, al meer dan zeven jaar vaders hulppredikant kwam plotseling binnen.

Hij stond voor me en beefde van top tot teen, was dodelijk bleek, en sprak zacht en heftig, maar moeizaam.

Hij liet me voor het eerst voelen wat het een man moet kosten om zijn liefde te verklaren wanneer hij twijfelt aan weerklank.

De aanblik van iemand die gewoonlijk zo onbewogen is, gaf me een vreemde schok. Net als Rochester is Arthur een man met verborgen diepten.

Hij sprak van kwellingen, die hij al maandenlang ondergaat, kwellingen die hij niet langer kan verdragen.

En smeekt om enige hoop.

Ik wist dat hij om me gaf, maar dat zijn gevoelens zo sterk zijn!

Patrick

Hoe durft mijn hulppredikant, een man zonder enig bezit, te denken dat hij goed genoeg is voor Charlotte. Een huwelijk met hem zou een degradatie zijn.

Zij, mijn briljante, succesvolle dochter, die eerder andere mannen afwees, zou zich vergooien aan een onnatuurlijke zeveraar als Nicholls.

Charlotte

Nu de gemoederen zo hoog oplopen, vlucht ik naar Londen.

Dan kan ik daar ook de drukproeven corrigeren voor mijn nieuwe boek Vilette.

Tijdens een diner heb ik enorme commotie veroorzaakt.

Ik had twee Shakespeare-voorstellingen, MacBeth en Othello bezocht.

Iedereen zat te zwijmelen over de acteerprestaties. Dat is in de mode, zwijmelen.

Iets kunstmatigers en valsers kan ik me nauwelijks voorstellen.

Acteurs weten wel hoe ze moeten spelen in een klucht, maar weten niets van tragedies. Toen ik zei dat ik het huidige theater een volslagen farce en een volledige mislukking vind, was iedereen stomverbaasd en geschokeerd.

Het was een moment helemaal stil aan tafel.

De Bröntes © Marin van Veldhuizen

Ondertussen heeft mijn vader al twee giftige brieven geschreven, waarin hij zijn gal spuwt over die ongelukkige Arthur.
Arme Arthur, hij voelt zich zo ellendig dat hij niet eens de hond meer wil uitlaten. In wezen is hij een goede ziel.
Het is alleen jammer dat de natuur hem niet de gave heeft gegeven die goedheid in een aantrekkelijke vorm te gieten.

Charlotte

tegen Patrick

Vader, ik ben geen jong meisje, niet eens een jonge vrouw.
Ik ben nooit mooi geweest, inmiddels ben ik lelijk.
Bij uw dood zal ik driehonderd pond bezitten, naast het beetje dat ik zelf heb verdiend.
Denkt u dat er veel mannen zijn die me zouden willen onderhouden?
Ik moet met een hulppredikant trouwen, als ik al trouw.
En niet zomaar een hulppredikant, maar uw hulppredikant.
Hij moet bij u in huis wonen, want ik kan u niet verlaten.

Patrick

tegen Charlotte

Nooit, ik zal nooit een andere man in dit huis dulden.

Charlotte

Toen beende mijn vader woedend de kamer uit.
En een week lang heeft hij niet tegen me gesproken.
Totdat Tabby tegen hem zei: Wilt u uw dochter ook nog vermoorden.
Dan blijft u helemaal alleen achter. Astmatisch en nog blind ook.
En tegen Arthur heeft ze gezegd dat het nu echt de hoogste tijd werd om spijkers met koppen te slaan.

Patrick

Met tegenzin geef ik mijn zegen voor een huwelijk van mijn dochter met de heer Nicholls. Mijn hulppredikant, de koppige idioot heeft twee belangrijke posten elders afgeslagen.
Hij zal bij ons in de pastorie intrekken.
Als Charlotte eenmaal iets in haar hoofd heeft gezet is het moeilijk dat er uit te krijgen.

Charlotte

Ik zal mijn vader verzekeren van een comfortabele oude dag.
Hij zal vierentachtig jaar worden. Op de dag van zijn begrafenis zullen in Haworth alle winkels gesloten zijn.
Arthur Bell Nicholls zal hem steun en troost bieden als ik er niet meer ben.
Ik heb oprecht van mijn man gehouden.
Ik ben dankbaar voor zijn tedere liefde voor mij.
Mijn leven is veranderd.
Het is heerlijk altijd gewenst te zijn.
Voortdurend nodig en bezig te zijn, lijkt zo vreemd, maar is iets prachtigs.

Patrick

Ze werd het oudst van al mijn kinderen.
Achtendertig jaar, te oud om zwanger te zijn in het jaar 1855.
Beroemd nog tijdens haar leven.
Elisabeth Gaskell, zelf een bekend auteur, schreef haar biografie.
De voornaamste vergissing die ik wil aangeven is, dat ik mijn dochters dwong voornamelijk groente te eten.
Dat heb ik nooit gedaan.
(Na de dood van hun tante gingen ze met betrekking tot het huishouden hun eigen gang.)
Omdat hun gestel zwak was, gaf ik herhaaldelijk het advies flanel te dragen en zoveel mogelijk dierlijk voedsel te eten, te zorgen voor frisse lucht en lichaamsbeweging, en niet te veel tijd te besteden aan studie en tekenen.
En hoewel ik mij niet helemaal kan vereenzelvigen met de beschrijving van mijn karakter en de verzonnen verhalen daaromtrent, moet ik zeggen dat ik trots ben op het feit, niet alleen de vader te zijn van Curren Bell, maar de vader van een heel gezin genieën.
Ik kan niet ontkennen dat ik enigszins excentriek ben.
Maar als ik deel uit had gemaakt van de kalme bezadigde, keurige mannen op deze wereld, zou ik niet geweest zijn wie ik nu ben.
En hoogstwaarschijnlijk zou ik nooit zulke bijzondere kinderen hebben gehad als de mijne zijn geweest.

EINDE

©Matin van Veldhuizen
Amsterdam, 5 februari 2009

De Bröntes © Matin van Veldhuizen